

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNI – ČASOPIS

LIPIEC – ČERVENEC – JÚL Nr 7 – 1964 Cena 1 zl

Júl — historický mesiac, ktorý otvoril nový odstavec najnovšej epochy poľského tisícročia. Bol to mesiac ako iný ponurých rokov okupácie v ktorých nadálej bola vojna, nadálej dýmce krematórii, nadálej bojovali v lesoch parlízanske oddiele.

A predsa boli odlišné zvukmi blížiacej sa letnej sovietskej ofenzívy. Jej echa niesli sa cez liniu frontu, cez krajinu spútanú terorom, predvest oslobodenia. Lišila sa počúvanou celým Poľskom zprávou o idúcim do vlasti, najkratšou cestou, Poľskom vojsku. Zorganizovanom činnitelia bývalej KPP a socialistickej ťavice, ozbrojeným spojeneckou sovietskou armádou.

A takto po zlomení hitlerskej obrany na Bugu, sovietske vojska a I. armáda

poľského vojska, 21. júla vokročili na poľskú zem. Ten-to prvý slobodný deň boli to len tri prvé kúsky poľskej zeme, na ktorej boli vypovedané nahlas a slobodne prvé slova poľskej ľudovej vlády. Hlavným mestom bolo vtedy 16-tisícové okresné mestečko — Chełm.

O dva dni neskôr bolo oslobodené prvé vojvodské mesto — Lublin, ktoré sa stalo sídlom vlády nového ľudovodemokratického zriadenia. V období, keď Sovietska armáda a I. armáda poľského vojska ako aj jednotky AL viedli urputný boj s nepriateľom — na východe krajiny vznikalo nové Poľsko, ku ktorému viedla Poľská robotnícka strana.

22. júla 1944 roku, povolaná Krajinskou národnou rade nová poľská vláda —

Poľský výber národného oslobodenia vyhlásila v Chełme prvý program ľudovej vlády, historický Júlový manifest. S celým dôrazom bol predložený národu hlboký obeh nezávislého Poľska, vybudovaného na nových politických a spoločenských základoch.

Manifest PKWN vzýval národ do ďalšieho boja za vifazné ukončenie vojny, oslobodenie prastarých poľských zemí na západe a široký dostup k moru. Vytýčil budovanie novej zahraničnej politiky v opredí o spojenectve a priateľstvo s národnimi Sovietskeho svazu a ustanoveniu po novom budúcich poľských hranic. Prečiarkoval sanačnú ústavu z roku 1935 uznávajúcu za praveplatnú ústavu zo 17. marca 1921 roku. Zavádzal systém ná-

rodných výborov a rušil triedné privilegia, stanovil demokratické slobody pre všetkých. Hlásal všeobecnú osvetu a prevedenie širokých spoločenských reforiem, za najpilnejšiu uznávajúc prezentie sedlakmi veľkostatárskej pôdy a štátom majetkov cudzieho kapitálu.

Bol to program hlbokej prestavby celého zriadenia, program spoločenského oslobodenia a ustanovenia vlády ľudu. Odšlo všetko to, čo staré, prežité a neschopné riadenia ďalším životom národa. Národ prijíma a realizuje sformulovania Manifestu ako svoj program, vidieť v ňom obrovské perspektívne spoločenské premeny a výraz najsúkromnejších túžieb.

Od týchto fažkých a poznamenaných hrdinskou krvou

dni uplynulo už dvadsať júlov. Každý z nich napriek potknutiam a fažkostiam to nové úspechy, sumované každoročným 22. júlem, po namáhavnej ceste zvolenej nárom pred dvadsaťimi rokmi, najsprávnejšej a naj-spravidlivejšej v dejinach poľského národa.

Je hodno na chvíľu obrátiť pohľad dozadu, vrátiť sa k tamtomu júlu, k minulým rokom — preto ako stránky z kalendára porozhadzovali sme po čísle kroniku uplynulých rokov a listy našich čitateľov aby tým, ktorí pamätajú prinavratiť na chvíľu vzrušenia. A preto, aby tým, ktorí nemôžu pamätať — ukázal, čo sa diaľo vtedy v júli v Poľsku, a najmä preto, aby pozriet z perspektívy zdolanej cesty na dnešné Poľsko.

1944—22.VII—1964

DWUDZIESTOLECIE POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

IV ZJAZD PARTII zakończył obrady

20 czerwca, po 6-dniowych obradach, zakończył się IV Zjazd PZPR. Zjazd wybrał Komitet Centralny w składzie 85 członków i 78 zastępów oraz Centralną Komisję Rewizyjną w składzie 25 członków. Zjazd zaakceptował poprawki do Statutu oraz podjął Uchwałę.

Na pierwszym Plenum KC PZPR, które zebrało się podczas przerwy w obradach Zjazdu, I Sekretarzem KC wybrany został ponownie tow. Władysław Gomułka.

Plenum wybrało Biuro Polityczne KC w następującym składzie: towarzysze Józef Cyrankiewicz, Edward Gierek, Władysław Gomułka, Stefan Jędrychowski, Zenon Kliszko, Ignacy Loga-Sowiński, Edward Ochab, Adam Rapacki, Marian Spychalski, Eugeniusz Szyr, Franciszek Waniolka, Aleksander Zawadzki.

W skład Sekretariatu KC weszli towarzysze: Władysław Gomułka, Witold Jarosiński, Bolesław Jaszczuk, Zenon Kliszko, Edward Ochab, Artur Starzewicz, Ryszard Strzelecki i Józef Tejchma.

← Prezydium Zjazdu. Referat wygłasza tow. Władysław Gomułka.

PARTIA ZDOLNA UDŹWIGNĄĆ CIĘŻAR ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA PRZYSŁOŚĆ POLSKI

SKRÓT REFERATU I SEKRETARZA KC WŁADYSŁAWA GOMUŁKI

W I części referat omawia rozwój gospodarki narodowej między III i IV Zjazdem wykazując, że w wyniku dotychczasowej realizacji uchwał III Zjazdu i postanowień planu 5-letniego osiągnięty został dalszy, wydatny postęp we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej.

W latach 1959–1963 nastąpił wzrost dochodu narodowego o blisko 30 proc. w stosunku do 1958 r. Globalna produkcja rolna wzrosła w tym okresie o 10 proc., a produkcja przemysłowa, przekroczyła w 1963 r. poziom roku 1958 o 53 proc.

Przeciętna płaca nominalna netto w gospodarce społeczeństwa wzrosła z 1.348 zł w 1958 r. do 1.709 zł w 1963 r.

Znacznie wzrosły wydatki państwa z tytułu wszelkiego rodzaju rent. W 1955 r. przeciętna miesięczna renta wynosiła tylko 195 zł, w 1963 r. wzrosła do 705 zł. O rozmiarach przełomu w budownictwie mieszkaniowym świadczy prawie dwukrotny wzrost ilości i oddanych do użytku w latach 1957–1963 (2.813 tys.) w porównaniu z okresem 1950–1956 (1.463 tys.).

Wydatki budżetowe na rozwój oświaty, nauki i kultury wzrosły z 13,7 mld zł w 1958 r. do 22,5 mld zł w 1963 r.

Wydatki budżetu państwa na ochronę zdrowia, opiekę społeczną i kulturę fizyczną, które w 1956 r. wynosiły 6,8 mld zł, wzrosły w 1963 r. do 18,8 mld zł. Na 10 tys. mieszkańców mamy więcej lekarzy niż W. Brytania, Szwecja, Francja i Kanada.

*

Dorobek, osiągnięty w okresie od III Zjazdu Partii, stanowi mocną podstawę dalszego wszechstronnego rozwoju ekonomicznego kraju.

Na czoło aktualnych problemów wybija się takie sprawy, jak rozbudowa eksportu i zmiana jego struktury, unowocześnianie profilu produkcji maszynowej i podnoszenie jej jakości, usprawnianie działalności inwestycyjnej, wzmożenie wysiłków na rzecz zwiększenia produkcji rolnej.

Najważniejsze zadania roku bieżącego i następnego na odcinku rolnictwa — to zapewnienie dalszego wzrostu plonów zbóż, okopowych i roślin pastewnych, powiększenie pogłowia bydła i jego produkcyjności, odbudowa pogłowia trzody chlewnej.

Komitet Centralny proponuje Zjazdowi przyjęcie następujących podstawowych założeń rozwoju gospodarki narodowej w latach 1966–1970, w stosunku do poziomu osiągniętego w roku 1965:

— dalszy wydatny postęp w socjalistycznym uprzemysłowieniu kraju z uwzględnieniem współczesnych zdobycznych technik;

— podniesienie produkcji przemysłowej o 45–47 proc.;

— wzmożenie wysiłku na rzecz przyspieszenia rozwoju produkcji rolnej oraz jej intensyfikacji, osiągnięcie wzrostu globalnej produkcji rolnictwa o 14–15 proc.;

— wydatne powiększenie obrotów towarowych w handlu zagranicznym, poprawa struktury eksportu przy zachowaniu równowagi w bilansie płatniczym;

— rozbudowa i wzmacnianie krajowej bazy surowcowej przez dalszy wzrost produkcji przemysłu wydobywczo-gospodarczego, szerokie stosowanie nowych, bardziej ekonomicznych tworzyw oraz bardziej oświetlającej gospodarki materiałowej w przemyśle przetwórczym;

— zapewnienie ok. 1,5 mln nowych miejsc pracy w gospodarce społeczeństwa;

— osiągnięcie przyrostu dochodu narodowego co najmniej o 30 proc., a funduszu spożycia o 27 proc., czyli w przeciążeniu na 1 mieszkańca kraju o 20 proc.

Niezbędne jest podniesienie nakładów na rolnictwo o ponad 60 proc. Nakłady te zostały określone na ok. 146 mld zł.

*

W latach władzy ludowej produkcja rolna rozwijała się stosunkowo szybko, zwłaszcza w ostatnim 10-leciu. Mimo to rolnictwo nie może sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na szereg podstawowych artykułów rolnych.

W referacie podkreśla się, że bez wysokich nakładów inwestycyjnych i dostawy środków produkcji nie można pokonać opóźnienia w rozwoju rolnictwa. Dalsze zwiększenie produkcji rolnej wymaga przede wszystkim wzrostu nawożenia i stosowania chemicznych środków ochrony roślin, mechanizacji, budownictwa, rozbudowy zaplecza usługowego i przetwórstwa rolnego.

Wytyczne przewidują wzrost globalnej produkcji rolnej w latach 1966–70 o 14–15 proc. w porównaniu z okresem 1961–65. Są to jednak wskaźniki minimalne, które należy osiągnąć przed r. 1970.

Dalszy rozwój produkcji zwiększej wiąże się ściśle z zapewnieniem pasz.

Kluczowe zadanie, rozstrzygające o wynikach całego rolnictwa w kolejnym 5-letnim okresie, to powiększenie produkcji w indywidualnych gospodarstwach chłopskich, posiadającym 86 proc. użytków rolnych. Polityka ekonomiczna w stosunku do tych gospodarstw polegać będzie na powiększeniu ich zainteresowania dalszym wzrostem produkcji.

Główne zadaniem kółek rolniczych pozostanie nadal mechanizacja robót polowych oraz intensyfikacja produkcji w gospodarstwach chłopskich. Niezbędne jest powstanie kółek we wszystkich wsiach oraz przekształcenie ich w organizacje powszechnie skupiające wszystkich rolników.

Omawiając zadania w dziedzinie oświaty rolniczej, referat podkreśla zwłaszcza wagę przygotowania i skierowania bezpośrednio do produkcji wysoko kwalifikowanych kadr specjalistów.

Wyższe szkoły rolnicze muszą zatem podjąć niezbędne wysiłki, aby w możliwie krótkim okresie czasu zwiększyć zatrudnienie absolwentów, zwłaszcza w tych specjalnościach, w których występuje dotkliwy niedobór kadra, jak zootechnicy, mechanizatorzy melioracji itd.

*

Pilną sprawą jest zelektryfikowanie dalszych 1.700 km linii kolejowych, a także zwiększenie produkcji lokomotyw spalinowych o dużej mocy.

Rosnący udział transportu samochodowego w ogólnych przewozach, zwłaszcza na krótkie odległości, dyktuje konieczność stałej poprawy stanu dróg. Łącznie budową i przebudową należy objąć w kolejnym 5-letnim okresie 10 tys. km dróg.

Zakłada się zwiększenie obrotów handlowych z zagranicą w ciągu 7 lat o ok. 55 proc., w ciągu zaś planu 5-letniego orientacyjnie o co najmniej 40 proc.

*

Wszystkie poczynania zmierzają w ostatecznym efekcie do zapewnienia trwałej poprawy warunków życia ludności — podkreśla się w referacie.

W kolejnym 5-letnim okresie fundusz spożycia zwiększy się o 25–27 proc. Chcemy, aby stopa życiowa mas pracujących podnosiła się zarówno w mieście jak i na wsi, i aby wzrostowi indywidualnych dochodów ludności towarzyszył wzrost spożycia zbiorowego. Według obecnego rozczekania w 1970 r. przeciętna realna płaca podniesie się o ok. 10 proc.

W latach 1966–1970 należy zbudować co najmniej o 27,5 proc. iżb mieszkalnych więcej niż w bieżącym 5-letniu. Ogółem w mieście i na wsi liczba nowo zbudowanych iżb powinna wynieść 2.800–2.900 tys.

Osiągnięty stopień upowszechnienia szkoły podstawowej, rozwoju szkolnictwa średniego i zawodowego oraz uczelni wyższych stawia Polskę w rzędzie przedstawiających pod tym względem kraju.

W przyszłym 5-letniu zostanie zbudowane 16–18 tys. nowych i lekcyjnych.

Co roku ok. 100 tys. absolwentów wiejskich szkół podstawowych nie podejmuje dalszej nau-

ki. Należy im zapewnić zdobycie przygotowania zawodowego do pracy w rolnictwie. Zadanie to spoczywa przede wszystkim na szkołach przysposobienia rolniczego. Zachodzi potrzeba dalszej, stopniowej ich rozbudowy.

Zasadniczą funkcją szkół wszystkich typów jest wychowywanie młodzieży w duchu socjalistycznym.

Referat stwierdza następnie, że socjalistyczny rozwój kultury narodowej jest organiczna częścią składową dzieła budowy socjalizmu. Postępy rewolucji kulturalnej, a zwłaszcza skala upowszechnienia dóbr kulturalnych, należą do największych osiągnięć XX-lecia Polski Ludowej.

*

Nasze społeczeństwo jest młode. Ponad 40 proc. ludności Polski nie przekroczyło wieku lat 19.

Państwo socjalistyczne roztrząsa szeroką opiekę nad dziećmi i młodzieżą, stwarzając im możliwości wszezstronnego rozwoju umysłowego i fizycznego.

Wydatki bieżące na oświatę i wychowanie — łącznie z inwestycjami — wzrosły z 8.575,2 mln zł w roku 1956 do 17.661,0 mln zł w 1963 r.

Dla tysięcy młodzieży robotniczej i chłopskiej Polska Ludowa stworzyła warunki zdobycia wyższego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

Zmieniło się także oblicze młodzieży wiejskiej. Dzięki socjalizmowi uzyskała ona nie tylko pełną możliwości produktywnego wykorzystania swojej pracy i zdolności, ale także możliwości ogromnego awansu społecznego.

Związek Młodzieży Wiejskiej stał się organizacją masową i posiadającą wśród młodzieży wiejskiej szerokie wpływ; 70 proc. jego członków pracuje bezpośrednio w rolnictwie. Na szczególnym uznaniu zasługuje działalność Związku w dziedzinie upowszechniania kultury i oświaty, przygotowania zawodowego młodych rolników i pracowników rolnictwa oraz inicjatywy wiążące młodzież wiejską z głównym nurtem przemian społeczno-gospodarczych, wciągające ją do udziału w życiu publicznym.

*

Sofusnicze stronnictwa polityczne — ZSL i SD wspólnie z PZPR sprawują kierownictwo polityczne w państwie. Podstawą władzy ludowej jest sojusz robotniczo-chłopski. Najszerszą płaszczyzną ideowo-politycznego i organizacyjnego działania, jednocześnie wszystkich obywateli, jest Front Jedności Narodu.

Wszelkie próby wnoszenia miękkiego ludźmi pracy sztucznych przegród według kryterium stosunku do wiary religijnej, skłonienia wierzących i niewierzących skazane są na niepowodzenie. Jedynym kryterium oceny postawy każdego obywatela jest patriotyczny stosunek do pracy, wkład w budownictwo socjalizmu, postawa moralna i społeczna.

Okres jaki minął od III Zjazdu PZPR — stwierdza dalej referat — charakteryzował się scisłym przestrzeganiem prawa w stosunkach między organami władzy a obywatelami.

Przestrzeganie socjalistycznej prawa i równości, ochrona interesów państwa oraz praw obywatela, rozszerzanie udziału mas pracujących w rządzeniu kraju, jest w pozostanie podstawową wytyczną działania naszej partii.

*

W ciągu 5 lat od III Zjazdu Partii uklad sił w skali międzynarodowej przesunął się, zgodnie z naszymi przewidywaniami, na rzecz świata socjalistycznego, na rzecz tych sił, które nieugięcie bronia pokój i wolności narodów. Pokojowa polityka Związku Radzieckiego, Polski i innych państw socjalistycznych wykazała, że socjalizm i pokój są niezerwalne.

*

Dalej referat omawia różnice zdań między KP Chin a większością partii komunistycznych, podkreślając, że KP Chin wszczęła spór z innymi partiami nie po to, by dojść do prawdy, lecz po to aby doprowadzić do rozłamów. Stosunki wydaje się wszczęte przygotowana do narady partii komunistycznych.

*

W zakończeniu referat podkreśla, że podstawą twórczego rozwijania marksizmu-leninizmu jest przede wszystkim nieustanna konfrontacja jego tez z rzeczywistością, w której partia żyje i działa. Tak właśnie pojmuje swoją rolę PZPR. Jej praca teoretyczna zmierza do wytyczenia takich dróg budownictwa socjalistycznego w Polsce, które najtrąniej kojarzą uniwersalne prawidłowości marksizmu-leninizmu z narodowymi warunkami i tradycjami naszego kraju.

Partia nasza to wielka siła społeczna i polityczna, zdolna stworzyć wszystkimi dziedzinami życia w naszym kraju. Jest ona zdolna udźwignąć ciężar odpowiedzialności za wykonanie tych zadań, które stawiamy przed sobą, przed krajem i narodem na obecnym naszym Zjeździe.

už aj tí Nemci, ktorí ešte v Lapszoch ostali boli pripravení každu chvíľu na odchod, svedčili o tom kone zapriahnuté do vozov, schované pod stenami, ale pri ceste.

Ludia si vydychli — možno, že sa nič nestane, že nám zostanú naše domčeky? Podvečer ten istý deň bližili sa k zákopom tri sovietské tanky a za nimi v istej vzdialnosti ukazali sa pešiaci. Jeden z tých tankov uviazol v zákope — ďalšie dva tanky sa zastavili a po chvíli odišli späť smerom na Lapsze Nižne. Aj pešiaci sa vrátili. Nastalo hrozné ticho, ale každému sa zdalo, že je priam cítif ako sa bliží niečo strašné. Iba sem tam niekto nadhodil nejaké to slovo nádeje — a možno sa zachráníme?

V noci prišla skupina „Vlasovcov“, zdá sa, že ich úlohou bola prehliadka terénu pred bojom (vraveli to očiti svedkovia). Prezreli každý kút opustených domov, izby i pivnice, komory a podkrovia, všetko prakutali, ničomu nedarovali. Ostalo po nich len to, čo v náhlosti nestihli vziať a zase ticho. A v tom tichu Nemci zatiahli do zákopov.

Nad ranom hrozné ticho prerušil výstrel, jeden druhý, tretí — naraz rozvzváčala sa celá kanonáda až sa zem triasla a v Lapszach Wyżnych zase sa rozl'ahol ten strašný výkrik — horí! Obyvatelia našej dedinky či to boli tí, ktorí boli v Lapszanke alebo tí, ktorí boli v lese, boli nútene nečinne sa pozerať zďaleka ako im oheň trávi celé ich imanie. Len podľa žiary snažili sa uhadnúť, ktorá časť dediny a komu domy horia. A zápalné guľe ako by riadene nejakou neviditeľnou rukou, rad radom dopadali na tú časť dediny, na tie domy, ktoré v rokoch 1919 a 1943 hasieli 'zachránili'.

Prvou „obefou“ tej strašnej delostrelby bola krásna veža nášho kostola úplne dodrúganá. Potom žiara zatiala celé okolie a po okolitých kopcoch pokrytých stromami neustával nárek bezmocných

s úplne spálenými končatinami. Sovietsky voják, ktorý po prechode frontu zostal na stráži pri tanku, ktorý zostal trčať v zákope, poznal v ľom veliteľa svojho tanku. „On, ukazujúc na mŕtvolu vravel ruský voják, keď sme uviazli, vyšiel na výzvedy. Kedže dlho neprihádzal chceli sme von aj my, ale sme boli zavretí, nuž museli sme zámok prepíliť, potom každý z nás na vlastnú pásť snažil sa vrátiť k svojim. Z celej posádky tanku len ja som zostal na žive. Ale najhoršie pochodoval tento chudák, upiekli ho zaživa, fašisti!“ dokončil voják.

Takto sovietski vojací životom platili za naše oslobodenie. Patrí im za to naša vdáka a úcta, najmä teraz, keď spomíname 20. výročie týchto udalostí.

Vojna sa skončila, ale útrapy ktoré zapričinila zostali v mestach a dedinach, ktoré boli vojnou zničené, zbúrané a spálene začal boj o znovuvýstavbu. Samozrejmé, že aj v Lapszach Wyżnych Lúdia sa hemžili ako tie mravence v rozbúranom mravenisku. PZU vojnové škody nehradi, teda každý bol odkázaný sam na seba a na pomoc príbuzných a susedov. Nebolo to veruľahké a predsa nikto netratil mádej, ako vrvavý príslovie „pre chtiacého není nič nemôžné“, takto a podobne sa Lúdia navzájom povzbudzovali.

Praktický sa ukazalo pravidelne toto príslovie. Obyvatelia Lapsz Wyżnych sa chystajú v nových domčekoch k oslavám 20.-tého výročia Ludového Poľska, ktorému veľa vďačíme, najmä to, že sme všetko mohli zdolať.

REDAKTOR: Radi by sme počuli, čo sa u vás zmenilo za tých 20 rokov v prospech dediny, alebo v neprospech?

A. BRYJA: Hm — čo sa týka toho „v neprospech“ to veru neviem, možno, že nič, ale za to v prospech sa toho hodne nazbieralo. Vypočítam aspoň tie najdôležitejšie zmeny: Cesta Groń — Niedzica medzi Lapszami bola ukon-

čená, ba v posledných rokoch sa ju ďalej upravuje a poširuje (je pravda, že to ide trošku slimačím tempom), ale predsa ide. Mame už 10 km dobrej cesty. Autobusové spojenie s Nowym Targom, sice len raz denne, ale je. Roku 1960 v našich dedinách petrolejové lampy a na našich uličkach hviezdičky vymenila a v službách ľudom nahradila elektrická žiarovka. Čechem podotknúť, že na celom Spiši už len v Lapszanke sa svietí petrolejom. V 1945 r. hasičský sbor v Lapszach Wyżnych mal jedinu ručnú striešku (tú istú, ktorú naši dedovia kupili ešte za Rakúsko-Uhorskej vlády a ktorú máme i podnes) ale dnes máme aj 2 motopumpu.

V roku 1957 v Lapszoch Wyżnych bol založený rolnícky krúžok, ktorý dnes disponuje 3 mláfacími agregátmi s elektrickým pohonom, 3 ko-

šáckami, 2 kopačkami zemákov, 1 obilným čistiacim strojom, 1 sečkárňou, 1 terčovou pilou na plenie dreva, 1 pumpou na hnojenie, 1 šrotovníkom na obilie, 3 rozprášovačmi na ničenie buriny a 1 na dezinfekovanie maštali atď.

Dnes by sa človeku ani verejne nechcelo, že predtým sa všetko muselo robiť ručne a dnes strojom poháňaným elektrownou.

A teraz skúsme niečo si pripomeneť a potom porovnať. Naša obec má okolo 750 obyvateľov. Behom 20 medzivojnových rokov navštevovalo bud' ukončilo strednu a vysokú školu okolo 10 osôb. Od roku 1945 do dnes — teda behom takého istého obdobia — študuje alebo ukončilo vysokú školu 15 osôb, strednú 96 osôb. Spolu činí to viac ako desaťnásobne viac. V priebehu a baníctve nepracoval nikto, teraz pracuje okolo 40 osôb, nuž myslím, že horeuvezené čísla sú jasné dôkazom toho nakoľko stúpla životná úroveň pracujúceho ľudu. Do roku 1939 mali sme v našej dedinke dve súkromné krčmy. Dnes obec kúpila od súkromníka pozemok na ktorom hospodárskym spôsobom, za finančnej podpory GS a PPRN v Nowom Targu vznikla budova (spoločné vlastníctvo GS a GRN) v ktorej sú umiestnené 2 obchody miestnym tovarom a kancelárie GRN.

Pozrite sa ďalej. Naša mládež ochotne sa združuje v rôznych krúžkoch a tak vznikol ochotnícky divadelný krúžok, spevokol, kapela. Ale nemali sme sa kde schádzať, nebola žiadna klubovňa, žiadna miestnosť v ktorej by sa mládež mohla behom dĺhych zimných večerov schádzať, po prípade nacvičovať alebo nejakú zábavu usporiadať. Vybudujeme si — padali neraz smeľe návrhy. Ale kde, to bola otázka? Lebo naša obec ne disponovala žiadnym pozemkom na ktorom by sme mohli budovať.

Len raz naskytla sa príležitosť kúpiť sice malý a k

bovní televízor, ktorý obdržal divadelný krúžok ako odmenu za účasť v divadelnom festivale národnostných menší vo Varšave.

REDAKTOR: Spinila obec svoje záväzky, ktoré slúbila?

A. BRYJA: Ani vám napočtuť neviem povedať kolko násobne, lenže zase máme v ceste háčik. Takto to už na svete býva, že kto ma niečo, chcel by ešte viac. A takto namiesto opravy, chceli by sme generálnu opravu — generálna oprava pohlcuje veľa práce a ešte viac peniazí. A my by sme veľmi chceli na 20.-výročie Ludového Poľska odovzdať do užívania klubovňu, ktorá by zodpovedala potrebám dnešného človeka. To znamená, aby tam bola divadelná miestnosť, knižnica a samozrejme čítareň.

Tieto naše túžby pomaly uskutočňujeme, jedna sa len o to či sa najde niekto, kto by nam podal pomocnú ruku. Dúfame, že áno. Obrátili sme sa s prosbou na PPRN v Nowom Targu a na Ministerstvo kultúry vo Varšave. A snáď by nam mohla v tom pomôcť aj redakcia „Života“? Nejakou dobrú radou? Lebo bez pomoci sami nič neurobíme nakoľko tento rok budujeme aj hasičskú remízu za finančnej pomocy PZU.

Tak teda len v krátkosti sme si sem tam niečo posporúmali a koľko sa toho už nazbieralo!

Myslim, že my občania Ludového Poľska slovenskej národnosti predovšetkým musíme byť povodační našej Ľudovej vláde za zravnoprávnenie, za to, že naše deti môžu sa v škole učiť v materinskej reči a že nám štát pomáha v pestovaní našej slovenskej kultúry. Žiaľ máme jednotlivcov, ktorí to nie je povolené, ale to je len kvapka v mori, skutočnosť navždy ostane skutočnosťou. Dobre sa pamäťame na niektorých, ktorí sa všemožne kedy snažili zastrašiť tých, ktorí sa hlásili ako Slováci. Vedľajšajúci aj ja som to

mal ružami ustlaný. Mal som 6 rokov keď som začal sám na seba zarábať pasením kráv. Dnes mám už 60 rokov za tých viac ako 50 rokov z nejedného peča som chleba skúsil. Pracoval som v rôznych podnikoch a inštituciach samozrejme s rôznymi výsledkami až dodnes. Na malé pivko nie vždy si môžem dovoliť. Raz som počul ako povedal, podľa mňa rozumný človek, že snahou každého otca malo by byť, čo si vyžaduje pokrok vo svete, aby mohol svojim deťom dať aspoň dvakrát toľko, kolko on zo svojho otca dostal. On má pravdu, chútal som sám v sebe, ale akým spôsobom by som to mohol uskutočniť?

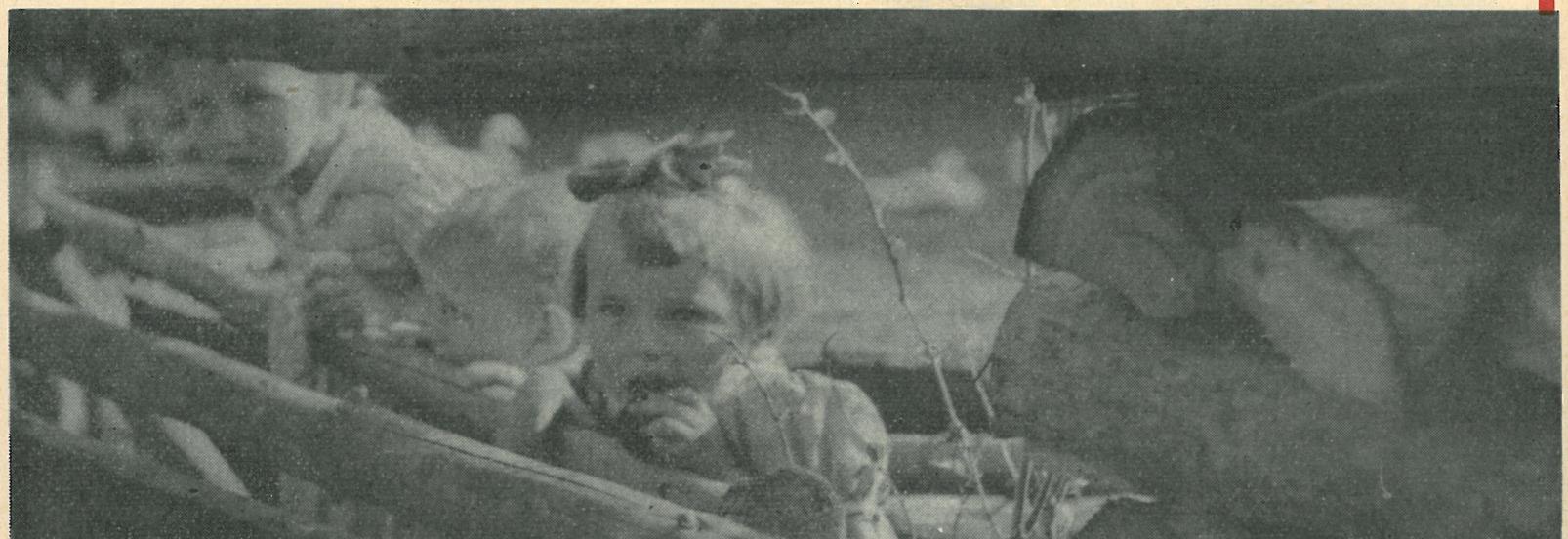
Rok 1945 ma našiel v starej chystajúcom sa vypovedať nám prístrešie domčeku. Ďakovali sme Bohu, že sa nám zachránil a sovietskym katušom boli sme povodační, že ho guľky z nich omijali. Myšlienku o stavbe nového ihneď zahnala druhá, ktorá pripomínila, že je to fantázia. Celé naše bohatstvo bolo a je podnes 1,70 ha. roličky, drobné deti (najstarší syn mal 14 rokov) a ja som bol bez práce. Ten najstarší veľmi mňa prosil, že by len rád ďalej študoval, aj ja by som to mile rád videl, ale v tých podmienkach v ktorých sme žili bolo to nemožné.

V Ludovom Poľsku rodia nemajú takéto starosti, ale aj moje deti, vďaka nášmu zriaďaniu vyštudovali a žijú inak, ako my pred vojnou.

REDAKTOR: Teda u vás to bolo skutočne nie na závidenie. Ale ako to je dnes? Vedľajšajúci predstavil 20 rokov v Ludovom Poľsku?

A. BRYJA: Nuž čože, v Toto-lotka nehrám, preto ani milión vyhrať nemôžem — ale za to pracujem a snažím sa ako sa len dá. A výsledky? Najstarší syn pracuje v nemocnici ako lekár chirurg a musí sa starat nielen o svoje deti, ale aj o mladšieho brata, ktorý je absolventom 5-ho

„TOTO LOTKA NE- HRÁM“

Ludí, ktorým oheň ničil všetko. A príčinou bola vojna. Veru strašné a dlhotrvajúce boli tie tri dni pre Vyžnolapšanov, cez ktoré front neustúpoval z okolia našej obce.

Konečne kanonáda stichla, iba sem tam ozývali sa ojedinele série automatov, potom všetko stichlo, len cestou kolóna za kolónou sovietska armáda rýchlym tempom postupovala za utekajúcim nepriateľom.

Vyžnolapšania ponahľajú, v nemom strachu bližili sa k dedine. Každému sa dalo v očiach vyčítať otázku: čo má dom? A čo so starým otcom? Okolo 70% dediny šlo s dýmom a tie domy čo ostali, boli vyrabované, dozrúgané na nepoznanie.

Chovanec Jozef, ktorého dom bol niekoľko krokov od zákopov po návrate domov tiež našiel len suterén a v ňom na háku mŕtvolu vojaka

čená, ba v posledných rokoch sa ju ďalej upravuje a poširuje (je pravda, že to ide trošku slimačím tempom), ale predsa ide. Mame už 10 km dobrej cesty. Autobusové spojenie s Nowym Targom, sice len raz denne, ale je. Roku 1960 v našich dedinách petrolejové lampy a na našich uličkach hviezdičky vymenila a v službách ľudom nahradila elektrická žiarovka. Čechem podotknúť, že na celom Spiši už len v Lapszanke sa svietí petrolejom. V 1945 r. hasičský sbor v Lapszach Wyżnych mal jedinu ručnú striešku (tú istú, ktorú naši dedovia kupili ešte za Rakúsko-Uhorskej vlády a ktorú máme i podnes) ale dnes máme aj 2 motopumpu.

V roku 1957 v Lapszoch Wyżnych bol založený rolnícky krúžok, ktorý dnes disponuje 3 mláfacími agregátmi s elektrickým pohonom, 3 ko-

šáckami, 2 kopačkami zemákov, 1 obilným čistiacim strojom, 1 sečkárňou, 1 terčovou pilou na plenie dreva, 1 pumpou na hnojenie, 1 šrotovníkom na obilie, 3 rozprášovačmi na ničenie buriny a 1 na dezinfekovanie maštali atď.

Dnes by sa človeku ani verejne nechcelo, že predtým sa všetko muselo robiť ručne a dnes strojom poháňaným elektrownou.

osobne zakúsil na sebe, keď ešte ako chlapec, bol som vtedy žiakom 4 triedy, opovažil som sa povedať, že nepotrebujem sa učiť po maďarsky lebo som Slovák, došiel som „päťadvadsať“. Aj maďarských farárov pamäťame takých, že ked' starších nemohli prehovoriť, tak aspoň deti prinutili, aby modlitby, keď aj nerozumeli čo vracia, v škole predsa po maďarsky odriekali.

Ako vidíme už aj z tých niekoľkých príkladov so srdcom preplneným vďačnosťou oslavíme 20.-výročie Ludového Poľska.

REDAKTOR: Krajan Bryja a zo svojho súkromného, rodinného života nemohli by ste nám niečo prečítať?

A. BRYJA: Nuž a čože vám môžem povedať o sebe? Ja som veru svoj život tiež ne-

ročníka medicíny. Dcéra je vydáta, ešte mám doma len jedného, ktorý je študentom lycea v Jablonke. Ked' len to dožijem a prídu domov všetci na oslavu 20.-výročia Ludového Poľska môžem ich privítať v novom domčeku. Tak teda to všetko, čo sa mi ešte tak nedávno zdalo byť fantázia, dnes je skutočnosťou. Samozrejme, že ja aj dnes píjem na občerstvenie len čistú vodu, ale je isté, že všetko čo som dosiahol, dosiahol som predovšetkým vďaka socialistickému zriaďaniu. Ináč po-vedané, že dnes každý človek schopný práce má zamestnanie.

Na zakončenie myslím, že mi dovolíte povedať, že ja som svojim deťom skutočne dal dvakrát toľko ako som ja do-

SLÁVOSTNÉ PLÉNUM ÚV ČSKS

V BUDOVE OKRESNEHO VÝBORU POĽSKÉJ ZJEDNOTENEJ ROBOTNICKEJ STRANY V NOWY TARGU KONALO SA 7. JÚNA T.R. SLÁVOSTNÉ ZASADANIE PLÉNA UV ČESKOSLOVENSKÉJ KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI ZVOLANE PRI PRILEŽITOSTI 20. VÝROČIA ĽUDOVÉHO POĽSKA, ktorému predsedal tajomník UV Bronislav Knapczyk a ktorého sa zúčastnili pozvaní hostia: Jerzy Klica zástupca administratívneho odd. KW PZPR Krakov, Tadeusz Barbachen z Okr. výb. PZPR Nowy Targ, Stanisław Baryla z mestského národného výboru odd. vnútra Krakov, Jozef Rogus vedúci odd. kultúry PPRN Lask, Jerzy Marzec PPRN odd. vnitria Nowy Targ, Zofia Mirońska vedúca Okr. domu kultury Nowy Targ, Antoni Słowakiewicz PPRN osvetový odd. Nowy Targ, Józef Pietrus tajomník okr. výboru LZS.

Hlavný prejav prednesol predseda Spoločnosti Ján Molitoris.

Diskusie sa zúčastnili: Ján Kovalík predseda Obv. výboru ČsKS na Orave, Augustyn Bryja člen prezidia UV ČsKS, kultúrny inštruktor na Orave – Ondrejka, Walenty Krzysztofik z Krempach člen UV ČsKS, Lýdia Mšalová, Adam Chalupec, Jerzy Klica, Józef Rogus, Zofia Mirońska, Józef Pietrus.

V umeleckej časti vystúpil súbor Československej kultúrnej Spoločnosti z Krempach.

Prítomná v sále 20.-ročná mládež, rovesníci Ľudového Poľska odovzdala kvetice kvetov prítomným predstaviteľom strany, ČsKS, redakcie „Život“ a PPRN.

V celom Poľsku prebiehal živá diskusia o predsjazdových tézach. Na otvorených straničkách schôdziek diskutovali všetci – stranici a nestranici. Do tejto diskusie začali sa aj členovia ČsKS.

Spominali časy prefudnenia na dedine, nezamestnanosti v mestách, biedu dedenú z pokolenia na pokolenie, marazmus a zaostalość – odpovedali na otázku čím sme boli pred vojnou, vo veľkostatkársko-kapitalistickom Poľsku.

Diskutanti hodnotiac veľkosť dosiahnutia dvadsaťročia Ľudového Poľska, v ktorom socializmus zmenil tvár našej krajiny aby realizoval blahobyt a kultúru človeka, celého národa – poukazovali na to, aký sme a čo sebou reprezentujeme vo svete.

S pocitom zodpovednosti a plnej hospodárenia uvažovali o hlavných smeroch a cieloch ďalšieho rozvoja krajiny, o tom, aby čím najlepšie rozvíjať národné hospodárstvo v najbližšej ľubočke, odpovedali na otázku k čomu smerujeme.

S veľkou satisfakciou sledovali sme priebeh zasadania pléna, to, o čom vrável predsedu Molitoris vo svojom prejave, to o čom vrávelo sa v diskusii, je to výrazom spoločných citov spájajúcich členov ČsKS s celým národom.

Účastníci zasadania poukazovali na to, že podielame sa na spoluhošpodárení a na tvorivom úsiliu celého národa, štátu a zároveň hodnotili úspechy Spoločnosti, prácu všetkých jej členov.

Vráveli o tom, že len štvrt stočia uplynulo od úpadku burzoázie, od katastrofálnej situácie v zaostalem poľnohospodárstve, nemožnosti odchodu obyvateľstva z preludnej dediny do mest, od priemyselnej zaostalosti, nezamestnanosti, tmárstva a všeobecnej nagnamotnosti. Po rokoch vojny, ktorá zničila našu mestá a dediny, zruinovala aj to mälo, čo bolo v zaostalem priemysle, museli sme vo všetkom začínať odznova. A predsa mnohí nechceli veriť, že krajinu bude možné odbudovať na nových spoločenských základoch. Nechceli veriť, že národ riadený robotnickou stranou je v stave urobiť až tak veľa.

Zanedbano elementy krajinky začali sa búrivo meniť. Na pustých poliach vyrástli továrne, hute, rozrástli sa mestá, namiesto koňa prišiel traktor a namiesto košáka a ceponky prišli moderné hospodárske stroje.

Všetko začalo sa meniť tak prudko, že zvykli sme si, že prestali sme pozorovať, ako my samotní meníme túto spoločnosť, jednotlivé skupiny tejto, jednotlivého človeka.

Dokonca je nemožné vyjadriť, nemožné vypočítanie toho, čo sme urobili; ocel, miliardá tona uhlia, automobilé, helikoptery, lietadlá, nádherné moderné stroje, moderné

„SYNOVIA PRACUJÚ V BANI“

Veľa sa u nás v obci Orawka zmenilo behom 20. rokov Ľudovej vlády. Najvýznamnejšou zmenou bolo zavedenie v roku 1959 elektrického prúdu. Máme tiež široku cestu do našej obce ako aj do susedných.

Pred vojnou za sanačného Poľska mali sme ťažkosti s prácou, teraz je pre každého práce dosť. Moji synovia napríklad pracujú v bani, zarábajú pekne, za ušetrené peniaze vybudovali si dom.

JÁN OTREMBIAK
Orawka

ROK 1944
(OSVOBOZENÍ)

- 20. – 21. července – Sovětské vojsko a I. armáda Poľského vojska vkráčali na poľské územie.
- 22. července – v Chełmie bol vyhlásený Manifest PKWN, ktorý otevrel novou epochu poľských dejín.
- 6. září – schváleno dekret PKWN o pozemkové reforme. Ve dňoch 10. a 11. ríjna byly na první konferencii PPR v Prahe predsedníctvom prvního tajomníka strany Władysława Gomułki ocené výsledky uskutečnení pozemkové reformy. Do konca roka byla pôda velkostatku pričlenená 110 000 dělnických rodin, z toho 34 779 rodinám nádeníků a bezzemků.

„DETÍ SA MÔŽU UCÍŤ“

Roku 1958 bola vybudovaná základná škola v Ľapszanke. Chodili sme vtedy do druhej triedy. Veľmi sme sa tešili novej škole, bola taká krásna, bolo prijemne sa v nej učiť. Spolu s novou školou bola zavedená v Ľapszanke 7 trieda. Teraz detí sa môžu viac učiť, lebo majú doma dobre hmotné podmienky. Už tri dievčatá od nás šli do lycea v Jablonke a jeden chlapiec na baníku priemyslovku do Jaworzna.

V tom čase bol vybudovaný v Ľapszanke aj nový obchod. Novému obchodu sme sa všetci veľmi tešili, lebo teraz už nemusíme chodiť na nákup do susednej dediny.

V období týchto 20. rokov zmenilo sa aj poľnohospodárstvo. Roľníci používajú viac umelých a prírodných hnojív. Je viac možností zarobiť si ako pred vojnou. Minulý rok bol založený v Ľapszanke roľnícky krúžok. Máme teraz viac hospodárskych strojov.

MÁRIA POJEDINCOVÁ
a ILONA KAPOLKOVA
žiačky VII. tr.
Ľapszanka

Spominali, aké veľké a neprekonateľné boli triedné rozdiely pred vojnou, ako tieto dnes stále viac sa zatierajú. Je to neustály proces, konajúci sa na našich očiach – v nás samotných.

Dvadsaťročie Ľudového Poľska zbieha sa s oslavami tisícročia poľského štátu, ale po prvýkrát v týchto tisícročných dejinách štát je obhajcom záujmov pracujúcich. Zdôrazňovali, že mohlo sa tak stať preto, lebo na stráži týchto záujmov stojí strana pracujúcich, Poľská zjednotená robotnícka strana a pred rokmi jej predchodečná, Poľská robotnícka strana.

Vrávelo sa o obrovskej zaostalosti predvojnového Poľska. Vo výsledku pravekého dejstva a vojnových skôd, Ľudové Poľsko malo štart neobvyklý ľahký a nerovnomerný v jednotlivých oblastiach, najmä v porovnaní s vysoko rozvinutými kapitalistickými krajinami v ktorých v protiklade k burzoázemu Poľsku, bol priemyselný rozvoj. O tejto obrovskej zaostalosti vrável na vojvodskej predsjazdovej konferencii v Krakove predsedu vlády Józef Cyrankiewicz.

„Perspektívy, ktoré nechceli, nevedeli a nemohli dať Poľsku veľkostatkársko-kapitalistické vlády. Nuž, ale čuduj sa svete, aký to bol kapitalizmus – biedný, zaostalý, neschopný investovať, neschopný rozvoja, ponížený v pomere k cudziesiu, vykorisťujúcemu Poľsko nemeckému, francúzskému belgickému, americkému, atď. kapitálu.

V pomere k tomu kapitálu, ktorý z chudobného, zaostaleho Poľska vycielaval rok ročne okolo 100 miliónov vtedajších dolárov zisku, čo v prepočítaní na dnešnú hodnotu dolára, znamená kvótu 300–400 miliónov.

Bola to jedna z príčin toho nedostatku perspektív a toho marazmu. A musíme pamätať, že v predvojnovom Poľsku písalo sa o 8 miliónoch tzv. prebytočných ľudí na dedine, to znamená takých, ktorí nemali žiadne možnosti práce v mestách, v ktorých vládla nezamestnanosť, bijuca robotnícka trieda a inteligencia.

V týchto 8 miliónoch krakovská zem, podobne ako rzeszowske vojvodstvo malo veľký podiel, lebo práve tieto zeme boli najviac preludnené, predsa odtiaľto šli masy obyvateľstva na emigráciu.

Aké vzdialenosť sú tieto ľasťi, ktoré mnohí z nás si dobre pamätajú z vlastných zážitkov – a zároveň ako ďaleko od nich sme sa vzdialili; vravia čísla zobrazujúce počet a veľkosť nových investícii, továrn, týkajúce sa zamestnanosti, mzdových fondov, spotreb, bytového stavebnictva, rozvoja kultúry a osvety”.

Práve túto vzdialenosť na ktorú sme odišli od týchto časov, hoďnili členovia Spoločnosti na presjazdových konferenciach. Vráveli o tom aj na pléne.

Zdôrazňovalo sa, že predsjazdové tézy osud človeka vyzdvihovali do veľkej výšky, za ich číslami skrýva sa obrovská starostlivosť o človeka, o jeho vedomosti, o jeho práci, o jeho podiel na úspechoch krajiny. Svedčí o tom aj to, keďže sa vraví o jeden a pol miliónu mladých ľudí, ktorí zanedbali prídu do práce.

To, že tato otázka zaobrába tieľo miesta v týchto nasvedčuje o obrovskej perspektive a možnostiach našej krajiny. Otvára novú kapitolu nového dvadsaťročia.

Uznesenie pléna Československej kultúrnej spoločnosti je tiež výrazom pomeru Spoločnosti k sjadzovým tézam, ktoré obohatené myšlienkami stovák tisícov členov strany a nestranníkov, schválené na IV. súťaži PZPR stali sa programom ďalšej výstavby socialistizmu v našej vlasti, preto, aby bol realizovaný blahobyt a kultúra národa. Je to spoločná záleženosť, ktorú spoločene realizujeme našou každodennou prácou.

Diskusiu a uznesenie pléna uverejníme v budúcom čísle.

ROK 1945

(VITÉZSTVÍ)

• Celá zem je osvobozená, historická dôdictví u Odry a Nisy bola opäť navrátená Poľsku. Poľsko nejvýznamne utrpelo ze všetkých evropských národov.

• Hitlerovi zavraždili 5 384 tisíce Polákov. 644 tisíce padlo na frontách.

„V KAŽDOM DOME AMPLIÓN“

V našej obci sa včera zmenilo behom 20. rokov Ľudovej vlády t.j. od 1944-1946.

V roku 1948 obec bola zrádiofonizovaná, v každom dome bol namontovaný amplión.

Pri škole č. 2 boli dobudované 3 triedy a miestnosť na kanceláriu. Pri všetkých troch školach boli dobudované miestnosti pre učiteľov.

Cez obec bola opravená cesta pomocou vŕcavania v dĺžke 9 km.

Bol zariadený poštový úrad.

Bola vybudovaná budova Prezidia Obecného národného výboru a pri ňom veľká miestnosť pre dívadlo a schôdzky.

Bola zavedená pravidelná autobusová doprava medzi Lipnicou Maľou a Nowym Targom.

V poslednom čase bol vybudovaný dom pre 2 obchody GS.

TOKAR LUDWIK
Lipnica Maľa

PREDTÝM ÚPLNE NEMYSLITEĽNE

Ľapszanka je malou dedinkou obklopenou horami, ktorá má peknú krajinku ale je vzdielená od hlavných ciest a priemyselných stredisiek. Leží priamo na hranici s Československom, voľakeď biedna a zaostalá ale dnes meniaca svoj tvár vďaka pokroku, ktorý v Ľudovom Poľsku prichádza do všetkých kútov krajiny.

Musíme sa priznať, že tých dva roky to je skoro celý môj život, nakoľko nočas vojny bol som ešte dieťa a iné Poľsko ako to dnesné nepoznám len toľko, koľko z hodín dejepisu a zo rozprávania starých, ale výborne sa pamätam na situáciu, ktorá bola na našej Podhalanskej dedinke po vojne. Pamätam, lebo často som videl strach matky keď otec musel utekáť na nocfah do lesa pred bandami a počul som krik matky a sestier, ktoré bránili svoje veci ravané bandou „Ohňa“.

Sanačné Poľsko zanechalo na našej dedine veľku biedu a zaostalosť, ktoré ešte zhoršila vojna. Obyvatelia našej dedinky nepoznali skoro žiadne poľnohospodárske stroje, trápili ich rôzne choroby, lebo nemali lekárske ošetrovacie, mastičkári a zelinári mali široké pole pôsobnosti, ktoré podnes je ľahko vyhubiť. Jestvovala 4 triedná škola, ale nie celá mládež ju využívala lebo už od včasnej mladosti šíľ slúžiť k boháčom. O kulturných podujatiach nebolo ani reči. Týchto niekoľko faktov som uviedol, aby lepšie vysvetliť zmenu, ktorá mali miesto na mojej dedine v období Ľudového Poľska.

Naša dedina vypadá dnes úplne inak. Skoro 50 percent budov bolo odbudovaných a neexistuje gázdovstvo, ktoré by nepreviedlo opravu bytu. Moderný nábytok nepatria k zriedkavostam a bez niektorých strojov, predtým neznámych, roľník nemohol by sa zaoberať pri poľnohospodárskych prách. Na dedine rozvíja sa roľnícky krúžok, ktorý vlastní dosť veľký počet strojov vhodných pre naše horské terény. Stúpol celkový dochodok z gázdovstiev nakoľko roľník môže nakúpiť umele hnojiva, kvalifikované zrno a lepší chovný dobytok, pestovať lepšie sa oplacajúce rastliny lebo šíť popiera a udeľuje úveru na rozvoj poľnohospodárstva.

Dedina preorientovala sa na lepšie v horskom teréne oplacajúci sa chov. Veľké zisky prináša tiež rozvíjajúca sa turistika, predaj lesných plodín a potravinárskych výrobkov. Nakupovať možno v novom obchode. Mládež chodí do novej, veľkej školy a po jej skončení môže si zvoliť ďalšie štúdium, čo aj niekoľkí využívajú (predtým úplne nemysliteľné), prácu v priemysle alebo iných oboroch národného hospodárstva.

Na tomto mieste musíme priznať, že v posledných rokoch veľké percento mladziež z našej dediny výcestovalo a pracuje mimo poľnohospodárstvo. Obyvatelia našej dediny môžme najviac v každom kútku Poľska a týmto spôsobom bolo likvidované preludnenie, ktoré dnešne vydávajú v období významnejšieho vývoja. Ostatná mládež tiež výcestovala na sezónne práce zlepšujúci si životné podmienky a pomáhajúci týmto spôsobom rodinám. Obyvatelia využívajú zdravotnícku starostlivosť a mimoriadnu operáciu sú zahrnuté deti.

Gazdovia si predplácajú odborné a kultúrne časopisy, každý rok stúpa počet rádiových prijímačov (zat

NAŠICH 20. ROK

(VÝSTAVBA PRŮMYSLU)

● 3. ledna na základě usnesení KRN stát převzal všechny velké a střední průmyslové podniky. Vytvořeno základy pro výstavbu a dynamický rozvoj celého národního hospodářství.
● Na konec roku globální průmyslová výroba dosáhla 75 procent předválečné úrovně, v některých průmyslových odvětvích byla tato úroveň překročena:
● Přistávky přešly již 7 miliónů tun zboží.

ROK 1947

(UHLÍ)

● Překročili jsme už téměř všechny ukazatele předválečného průmyslu. Celková výroba je o 8 procent vyšší než v 1938. Těžba kamenného uhlí bleskově vzrostla. Horníci do konce roku vytěžili 59 milionů tun. Připomeňme si, že v 1938 činila těžba kamenného uhlí 38 milionů tun a v 1962 110 milionů tun. Současně se v dolech na Slezsku rodil velký socialistický čin — hnutí socialistického soutěžení. Navrhli je Wincenty Pstrowski, rubáč z dolu „Jadwiga“ v Zabruzu.
● Současně vznikla křivka těžby hnědého uhlí. Dnes ho těžíme tišeckrát více než před válkou.

ROK 1948

(DĚLNICKÁ JEDNOTA)

● Byl to rok jednoty polské dělnické třídy. Ve dnech 15. — 21. prosince se odbyl ve Varšavě historický sjezd sjednocení dělnických stran, na němž byla ustavena Polská sjednocená dělnická strana. Sjezdu se zúčastnilo 1 500 delegátů obou spývajících se stran. Sjezd také schválil stanovy PZPR, zvolil vedení strany a ustálil směrnice pro šestiletý plán vytvoření socialistické zakladny v Polsku.
● Podle všeobecného soupisu čínského počtu obyvatelstva v Polsku ke dni 3. prosinci 24 376 326 osob.

ROK 1949

(VARŠAVA)

● Ve Varšavě byla předána veřejnosti dnes už historická Trasa W-Z, Nowy Świat a Teatr Narodowy. Provedeno rekonstrukci a odhaleno dva pomníky: Koperníka a krále Zikmunda III. Pro Varšavu tento rok znamenal začátek oprav a začátek etapy plánované nové výstavby města, jež má dnes přes 1 200 tisíc obyvatel a chlubí se průmyslovou výrobou sedmkrát vyšší než před válkou.
● Ve dnech 27. — 30. listopadu konal se ve Varšavě Kongres sjednocení polského veřejného hnutí, na kterém bylo založeno ZSL.

ROK 1950

(MÍR)

● Polsko od samého počátku je spojeno úzce se světovým mírovým hnutím, jehož organizační právida byla přijata právě zde. Ve Varšavě zasedal ve dnech od 15. do 21. listopadu II. světový kongres míru, na němž byla povolána Světová rada míru. Zde se také později zrodil známý plán Rapackého a v poslední době světové veřejné minění neobyčejně živě přijalo memorandum polské vlády ve věci zamražení jáderného zbrojení v Evropě — plán Gomułki.

ROK 1951

(DOPRAVA A KOMUNIKACE)

● 6. listopadu opustil FSO na Zerani ve Varšavě první polský automobil „Warszawa“, který byl vyroben na sovětské licenci. Dnes počet vlastní továrny vyrábějící tisíce nákladních automobilů, od Staru až k pětadvacetitunovému Žubru, osobní automobily, autobusy SAN a KAROSA — na licenci československé, sanitní auta, mikrobusy, dodávkové vozy, skútry a různé typy motocyklů.
● V roce 1946 jsme vlastnili asi 20 tisíc starých, zničených vozidel, většinou z demobilizace a v polovině minulého roku bylo už u nás přihlášeno 1 469 tisíc vozidel, z toho 1 199 tisíc vlastní výroby. Nejblížešší úkol — dosažení miliónu osmi set tisíc vozidel, většinou naší výroby.

ROK 1952

(LODĚNICE A LODĚ)

● 29. června jsme poprvé oslavovali Den zaměstnanců loděnic. Od roku 1952 pokračuje zlatá épačka polských loděnic — průmyslu, který před válkou neexistoval. Dnes po mořích celého světa plují pod několika desítkami námořních vlajek stovky lodí, postavených v polských loděnicích.

ROK 1953

(ELEKTRICKÁ ENERGIE)

● Z nově postavené velké elektrárny „Jaworzno“ byl 25. září vysílaný první proud. Dnes mezi mnoha jinými novými elektrárnami pracují takové velikosti jako „Turoszów“ a „Konin“. Měli jsme takto možnost zvýšit výrobu elektrické energie více než desetkrát — z 4 miliard kWh v 1938 na 40 miliard kWh dnes.

Niekoľkým dospelým osobám, ktorých hlavy sú už poprášené šedinami alebo plešivé, položil som otázku. Určite sa nebáli, ani nechceli zatajovať fakty, ale napriek tomu vo väčšine prípadov odpovedali jednako slovami: „Nepamäťam sa“. Moja otázka bola následovná: „Co ste robili v deň oslobodenia?“

Dvadsať rokov dokázalo zatiefi v pamäti týchto skoré pădesaťročných ľudí faktu, ktoré neboľi obyčajnými faktami. Lebo Deň Oslobodenia, po príšernej okupácii bol v živote každého z nás niečim mimoriadnym, očakávaným, vytúženým. Nerobím výčítky tým s ktorými som rozprával za to, že zabudli. Je to všedná ľudska vec zabúdat. Tam má svoj pôvod príslovie, že „čas je najlepším lekárom“. Početné výročia sú príležitosťou pripomínania si toho čo bolo, je to potrebné pre tých ktorí zabudli a pre poučenie mladým, ktorí nemôžu pamätať. Preto jasny a zrozumiteľný je zámer slov súdr. Władysława Gomułka, ktoré vyrieckol na XV. pléne KC PZPR. Pripomeňme si tieto: „V akcii pripravujúcej sjezd je treba oboznámiť celú stranu, celí mládež, celú spoločnosť s vlastnými úspechami dosiahnutými v rokoch Ľudovej vlády a porovnať tieto úspěchy s bilanciou 20-ročia buržoázneho Poľska.“ Dvadsať rokov! Osemdesať ročných období. To, čo je dnes, pochádza hlavne z toho obdobia. A začalo sa v lete roku 1944, na kúsku slobodnej zeme.

A tak uplynulo dvadsať rokov. Toľko, koľko, uplynulo od zakončenia prvej, do započiatia druhej svetovej vojny. Avšak tiež dva dvadsaťročia sú uplane nepovratne. V prvom, v ktorom krajinou vládla buržoázia, boli sme zaostalou krajinou, explootovanou cudzím kapitáлом, hospodarstvo sa nerozvíjalo, sedem rokov trvala kríza, v krajine šírila sa bieda a nôdza, v meste nezamestnanosť, na dedine prelúmenie. Najreakčnejší politikovia, ľudia ktorí nenávidia naše zriadenie nemôžu dnes chváliti tamtie časy. Pripomeňme si niekoľko údajov z predvojnového obdobia. Nezamestnaní v mestách a prebytoční ľudia na dedine činili viac ako 30 percent celkového počtu obyvateľov. V roku 1937 počet prebytočného obyvateľstva na dedine bol hodnotený na okolo päť miliónov osôb. Zamestnanosť vo veľkých a stredných priemyselných podnikoch v roku krízy 1932 dosiahla len 63,5 percent zamestnanosti z roku 1929. V medzivojnovom období priemyselná výroba na jedného obyvateľa činila 18 percent priemernej produkcie Anglicka, Francúzska, Taliana a Nemecka. Každoročne kapitalisti z cudziny využívali z našej krajiny priemerne sto miliónov dolárov. A aký bol celkový obraz rozvoja nášho hospodárstva? Vráv o tom ukazovateľ globálnej priemyselnej výroby a stavebnictva — Ked' globálnu produkciu priemyslu a stavebnictva z roku 1913 zoberieme za 100, to ostatné nám povedia doluuvnedne číslice:

100	84,6	53,1	70,1	98,7
1913	1929	1932	1935	1938

A keď teraz globálnu produkciu z roku 1938 zoberieme ako 100 a porovnáme s rokom 1963, bude me môcť naznamenať až devätnásobný vzrast.

Tento obrovský pokrok v každej oblasti života, ktorý mal miesto behom 20 našich socialistických rokov je najlepšou vizitkou Ľudovej vlády, dôkazom správnosti cesty a smeru, ktorý sme si zvolili pri štarte — v lete roku 1944.

Vecná analýza nie je samochválou. Neznamená tiež samospokojenie. A nikto to takto neformuluje. Stačí keď čítame každodenné tlačové informácie, spomenieme osobné starosti, aby potvrdil že jestvujú ešte také alebo iné nedostatky, nedopatrenia, že je ešte veľa práce v každej oblasti. Ale niekoľko zoschnutých stromov nie je ukazovateľom akosti celého lesa. Opačne, nútí dobrého hospodára k ešte lepšiemu ošetrovaniu, čo všetcia robíme pre ďalší ešte prúzejší rozvoj. Sú to preteky možností s potrebami, úsilia s časom, rozumu s kalkuláciou.

Súčasne všeobecný záujem vzbudilo uverejnenie téz KC PZPR na IV. sjezd strany. Lebo je to lektúra, ktorá dáva reálnu analýzu a obraz skutoč-

nosti ako aj predpoklady na najbližšie roky. Predpoklady poprete návrham podľa toho čo bolo a čo je. Mnohí ľudia podrobne čítali tieto tézy. Na príkladoch z tých môžeme sa veľa dozvedieť o krajinе, o nás samotných. A nakoľko tieto záležitosti vo výsledku toho, že výrobne prostriedky sú spoločným vlastníctvom sú nerozlučne späte s našim súkromným životom, možnostiam práce, výučby, záboraní, avansovania, budúcnosťou našich detí, preto atraktívnosť materiálu uverejneného v tézach ohromne stúpla.

Pripomeňme si niektoré materiály obsiahnuté v tézach.

Casto počujeme sformulovanie, že globálna priemyselná výroba vzrástla niekoľkonásobne (8,5 násobne v porovnaní s rokmi 1938 a 1962), že vzrástla poľnohospodárska výroba, ťažba čierneho uhlia, produkcia elektrickej energie atď. Toto všetko je celoštátnym výsledkom. Konkrétny, jednotlivý občan našej krajiny podľa toho, kolko percent týchto výsledkov vlastní má sa lepšie alebo horšie. Z téz dozvedáme sa tiež, kolko každý z nás spotrebuje artiklov prvej potreby. A to je predsa nebagatelná záležitosť.

Citateľov, ktorých zaujímajú takéto porovnania prosíme, aby si prečítili iné články, v ktorých podrobnejšie sa hovorí o rôznych odvetviach života. Príklady, ktoré obsahujú zasluhujú si, aby sme o nich pouvažovali. Vysvitá z nich, že behom týchto len dvadsaťročných dejín stále rastli učazovateľ spotreby. Z toho vyplýva nepopierateľná pravda o neustálom raste blahobytu obyvateľov. Toto je dôkazom dynamického rozvoja nášho hospodárstva. Ale čo je najzaujímavejšie, nie tiež záležitosť spotreby zaujímajú najviac. Môžeme toto tvrdiť, nakoľko na súťaž, ktorú sme vyhlasili o najdôležitejšiu udalosť kladnú alebo zápornu v období tých 20 rokov, neprišiel ani jeden list, v ktorom by sa písalo o chlebe, mäse, obliečení atď. Listy dokonca nevravia ani o zásobovaní, ktoré predsa ešte nie je najlepšie — najmä na dedine. Tak potom o čom pišu čitatelia? Prečítajte listy uverejnené v tomto čísle a presvedčíte sa sami. Čitatelia za najdôležitejšiu udalosť považujú zavedenie elektrického prúdu so všetkými následkami vyplývajúcimi z toho. To znamená s nákupom rádioprijímačov, televízorov, s možnosťou používania elektrických motorov v gázdovstve atď. Ďalej zdôrazňujú fakt mechanizácie dediny cestou roľníckych krúžkov z jednej strany a možnostami súkromného nákupu strojov potrebných v poľnohospodárstve. V súvislosti s tým v listoch nachádzame veľa slov o ľahšej práci, o dostatočnom množstve času na iné účely, o stúpacíjí produktivite. Listy vravia tiež o spoločenských činoch, stavbe ciest, mostov, predbiehaní povodňam, rozvoju dopravy. Len na tomto pozadí hovorí sa o rozvíjajúcom sa kultúrnom živote, čitatelsťe novin, počívanímu rádia, pozerať na televíziu. Najčastejšie opakuje sa veta: „Pred vynovenom toho nebolo“. „Dakujeme Ľudovej vláde“.

Tieto hľasy prichádzajúce z odľahlých terénov Spiša a Oravy, z iných častí Poľska, plne potvrdzujú údaje uverejnené v tézach našej strany, ktoré týkajú sa už celku záležitosti našej krajiny. Tieto údaje sú tiež živým príkladom zmen, ktoré mali miesto nielen v mestách, nielen v najrozvinutejších rajónoch, ale aj v tých, zabitých doskami dedinach. Lebo Ľudova vláda jednako sa staťa o všetkých, hoci — ako dobrý gazda — má dôležitejšie a menej dôležité úlohy.

Súčasne zaujíma nás najbližšia budúcnosť. A najbližšia budúcnosť, to je nový pătročný plán zahrňujúci roky 1966-1970. Tézy KC PZPR zahrňujú tiež základné úlohy tohto plánu:

* dosiahnutie ďalšieho pokroku v socialistickej industrializácii,

* urýchlenie rozvoja poľnohospodárskej výroby za účelom uspokojenia rastúcich požiadaviek obyvateľstva a súčasne uvoľnenie sa od importu obilí,

ROK 1954

(VELKÁ CHEMIE)

V tridsaťich rokoch v Poľsku len 46 percent domov malo murované steny, len 10 percent bytov malo súčasne vodu, kanalizáciu a elektriku. V období začiatku jeho výstavovania PRL do konca roku 1963 bolo vybudovaných na štátne výroby 2.984.000 obytných miestností.

Proporcija dňa dňa sezonového robotníka roľníka v stoseku do 1-dňových poborov wojewody (obecne — prezidenta cieľu prezydium WRN) vynosiťa v 1933 roku jak 1:60, v 1962 roku jak 1:25.

KRONIKA XX-LECIA

V roku 1938 rôznych turistických podujatí spolu s rekreáciami zúčastnilo sa okolo 1,5 miliónov osôb. V roku 1962 turistické hnutie zahrnulo — 31 milión osôb (pober — 4,3 mil., výlety — 13,5 mil., svätočný odpočink — 13 mil.).

Na vysokých školách študovalo 60 tis. žien. V školskom roku 1937/38 tento počet činil 14 tisíc. Roku 1962 ženy získali 370 doktorských titulov. Titul docenta získali v tom istom roku 41 ženy.

Za 100 litrov mleka rolník mohol nabyť v 1938 roku — 0,5 litrov jednoskibových, 150 kg. superfosfatu, 11 m. — plôtna, 50 kg. soli, 11 kg. mydla, zaš v 1962 roku — 1 litr jednoskibového, 240 kg. superfosfatu, 22 m. plôtna, 200 kg. soli, 20 kg. mydla.

Na 100 mieskačiek prizpada v 1938 roku 2,9 radioabonentov w 1962 roku prizpada 18,4 radioabonentov.

Proporcija dňa dňa sezonového robotníka roľníka v stoseku do 1-dňových poborov wojewody (obecne — prezidenta cieľu prezydium WRN) vynosiťa v 1

sme zlepšenia v bi-
u
nej základne a na-
závarenského priemy-

ovn, palív a energie,
višej hodnoty výro-
dostupných surovín a

pí milión miest práce
za predpokladu, že po-
o dedinských hospo-
daj istej úrovni, bezo
Tento problém vy-
str. 8),

nej úrovne obyva-
rámcu možnosti vy-
dôchodku,
remeslá a domá-

ivých, materiálnych
uchránenia ná-
kyvmi a rušiacimi

bodom je možno
re budúci pôsobený
v konkrétnych čí-
ni pôsobením, ktorú
dôchodok stúpne
spotreba na jedné-

Priemyselná výro-
Poľnohospodárska
nestične náklady zvý-
celková kvóta inve-
m hspodárstve bu-
lých. Tažko je dnes

azník nových objek-
počet ako aj pre-
jnosťou lokalizáciu.

napr. v Rybnickej

koľko nových bani-
kých do prevádzky

— azotový kom-
výrobu elany, v Ol-

v Lubinie — baňa

alumínia, v Mia-
to sú len nemohé

klúčového priemy-

re bude sa rozvíjať

ský atď.

j zaistit zamestnanie
prvoradý problém,

dežtejší. Lebo v no-
jeden a pol milión

znamená, že v ro-
ku 1.400.000 nových

dôchom päť rokov je
v osem rokov. Je

nové zmeny? Má-

základy vytvorené

rukov. Súdruh Wła-

lo z nás mohol sní-
toto všetko bolo

o Poľsku budeme
vne väčší výrobný

obývateľa, ako
tomu uveril. Sme
založiť ruky? Ne-

š, nové zmeny? Má-

základy vytvorené

rukov. Súdruh Wła-

lo z nás mohol sní-
toto všetko bolo

o Poľsku budeme
vne väčší výrobný

obývateľa, ako
tomu uveril. Sme
založiť ruky? Ne-

š, nové zmeny? Má-

základy vytvorené

rukov. Súdruh Wła-

lo z nás mohol sní-
toto všetko bolo

Krakovské juvenalia

Rekreácie pre deti a škol-
skú mládež využíva skoro
1.138 tis. detí a mládeže,
v tomto počte rekreácie —
713 tis., tábory — 243 tis.,
ako aj rekreácie v meste a
polotábory — 182 tis. Pobyt
na rekreácii trvá pravidel-
ne 4 týždne a takáto re-
kreácia je alebo bezplatna,
alebo poplatok za ňu je
veľmi malý.

Poplatky za pobyt diefa-
ta v jasliach činia 15 per-
cent skutočných nákladov.

Bezplatné lekárske oše-
trenie zahrnuje v Poľsku
viac ako 60 percent obyva-
teľstva.

ROK 1955
(PRÁTELSTVÍ A SPOLUPRÁCE)

● 14. kvetna bola podepsána ve
Varšavě dohoda o prátelství, spol-
upráci a vzájemné pomoci evropských
států lidových demokracií a
Sovětského svazu — Varšavská
smlouva.

● Současně bylo vytvořeno Jed-
notné velení braných mocí.
● Prátelství a spolupráce v obo-
ru politiky, národnohospodářství a
společenském Poľsku se Sovětským
svazem a bratrskými socia-
listickými státy je zárukou ne-
dotknutelnosti našich hranic a
umožňuje nám:

— všeobecný hospodářský rozvoj
státu,
— racionálne využití prírodného
bohatstva.

Jeden statystyczny miesz-
kaniec Polski przejechał
pociągiem w 1938 roku
214 km., w 1962 roku 1390
km., autobusem międzymiastowym 25 km w 1938
roku i 350 km w 1962 roku,
przeleciał samolotem w
1938 roku — 0,3 km., w 1962
roku — 4,3 km.

Na milion mieszkańców
kraju przypadało wybrzeża
morskiego w 1938 roku
— 4 km., w 1962 roku
— 23 km., floty handlo-
wej w 1938 r. — 2,7 tys.
BRT, w 1962 r. — 21,8 tys.
BRT.

**Porovnanie údajov z ro-
kov 1932–27 a rok 1960–
1963** dokazuje, že branci sú
priemerne vyšší o 5 centi-
metrov a obvod hrudníka
zväčšíl sa o 12 centimetrov.
Bol tiež zistený pokles one-
mocnení: 62% menej tuber-
kulózy, 35% menej onemoc-
není kostí.

V buržoáznom Poľsku len
14% obyvateľstva využívalo
bezplatné lekárske oše-
trenie.

„VYMENILI SME PETROLEJKY“

Tento rok budeme všetci sláviť
20. výročie oslobodenia Ludového
Poľska spod nemeckej nadvlády.
Sme za to povdáční našim oslobo-
diteľom Sovietskemu svazu a jeho
Ľudu. Behom tých 20. rokov veľa
sa na našej dedine zmenilo. Vďaka
Ľudovej vláde a PZPR naša dedina
obdržala elektrické svetlo —
v našich domoch vymenili sme
petrolejky na elektrické žiarovky.
Elektrický prúd pozmenil naše ži-
ivotné podmienky, tažku prácu ktorú
sme konali, robia dnes za nás
elektrické stroje. Veľa obyvateľov
našej dediny kúpilo si už elektri-
cké práčky, rádia, elektrické moto-
ry, žehličky, elektrické sporáky
atď. Vďaka rádiu môžeme počúvať
zprávy. Naše ženy pre ktoré faž-
kou pracou bolo pranie, môžu te-
raz viac sa venovať svojim rodinám.

Bola vybudovaná cesta do našej
dediny.

Okrem toho máme novú školu
v ktorej sa učia naše deti. Máme
tiež lepšie pracovné podmienky.
Naša mládež môže pracovať blízko
svojho domova lebo v našom okrese
boli vybudované nové závody.
Pre naše hasičstvo dostali sme
dve nové motopumpy. Bude sa bu-
dovať nový obchod, lebo doterajší
bol v súkromnom dome. Veľkou
výhodou je tiež zavedenie v našej
dedine telefónu.

Naše deti nadobúdajú vzdelanie
v odborných školách.

Toto všetko vďačíme Ľudovej
vláde a Poľskej zjednotenej ro-
botnickej strane.

JAN PAWLICK
Dursztyn

ROK 1956

(ZEMEDELSTVÍ)

- První rok nového hospodářského plánu — pětiletky, jehož úkolem je určení příslušných rozvojových poměrů průmyslu a zemědělství, jednoho z hlavních hospodářských problemů. Vzrůstá dynamika investičních nákladů v zemědělství.
- Dasavadní tempo rozvoje zemědělství bylo volnější než průmyslu; rozhodujícím činitelem je ještě stále nízká pracovní výkonnost.
- Władysław Gomułka, který byl povolán na I. tajemníka ÚV PZPR prohlásil na VII. plenum ÚV ve dnech 19. — 21. října kromě jiného: „V našich podmínkách, podobně jako v podmínkách každého státu, který nedisponeje nadbytkem půdy, měla by se zemědělská politika vyznačovat úsilím o zintenzivnění zemědělské výroby a snahou užít národ vlastními silami pouze tehdy, jestliže dosáhne vyšších výnosů a rozšíří zemědělskou výrobu“.

„VELKÝ DEŇ“

Pamätam sa veľmi dobre na obdobie okolo roku 1948. Toto obdobie zostało mi v pamäti pre neobvyklú udalosť. Bol som vtedy žiakom VI. tr. základnej školy, a vollený čas trávili sme so spolužiakmi v miestnej skupine ZHP. Dozvedeli sme sa totiž, že naša dedinka, ktorá pred druhou svetovou vojnou bola jednou z tých zabitých doskami, v ktorej noviny, knižka boli veľmi ťažko dostupné v tomto horskom rajóne, má byť úplne zrádiofonizovaná z iniciatívy miestnej organizácie PZPR a pomocou štátu.

Bol to veľký deň nie len pre mňa ale pre všetkých obyvateľov dedinky, keď v každom sedliackom dome bolo akoby otvorené okno do sveta, keď zazneli zvuky hudby, keď sme počuli zprávy, poľnohospodárske polhodinky, vďaka ktorým sedliak v Ľudovom Poľsku mohol lepšie plniť svoje úlohy v obore poľnohospodárskej výroby pre blaho celého Poľska.

Práve tento fakt, tak dôležitý chcem pripomenúť, lebo snáď ustúpil do pozadia v pamäti obyvateľov našej dedinky, keď táto bola zelektrofikovaná, keď na dedine sú už normálne rádioprijímače, televízory a iné výrobky techniky a tým istým tie dni pamätného roku 1948 boli akoby zatačené v pamäti obyvateľov. A o takýchto chvíľach nesmieme zabúdať, o chvíľach keď niektorým starším Ľudom zjavovali sa slzy v očiach a boli akoby prekvapení, že dožili ešte také šťastné momenty aké pre nich pripravilo Ľudové Poľsko.

STEFAN MAJERCZAK
Lapsze Niżne

ROK 1957
(SIRA)

- Milióny let ležel pod zemí obrovský poklad, jehož hodnota činí asi dvěapůl miliardy dolarů. Tímto pokladem je žila 120 miliónů tun síry, kterou objevili naši geologové v okolí Tarnobřehu. Pouze jediné Mexiko má na světě bohatější zásoby, než Tarnobřeh.
- V brzkém po objevení žily, dne 16. července, byl schválen návrh na stavbu síněho komplexu v Tarnobřehu. V téže době se započalo s výstavbou závodu v Machově. Dnes vyrábí Tarnobřeh přes 200 tisíc tun čisté síry ročně.

ROK 1958
(NÁRODNÍ VÝBORY)

- 21. ledna byla předána usnesení Sejmu PRL celková moc do rukou národních výborů. Od té chvíle se začala hluboký proces demokratizace a samostatného počítání obvodních výběrů. Ve všechnách GRN z roku na rok ziskávají stále širší rozsah své kompetence.
- 24. ledna bylo objeveno nejbohatší v Polsku ložisko zemního plynu.
- 17. března byla vytěžena miliardová tuna uhlí od konce války.
- 14. června v Swierku u Varšavy byl uveden do provozu první atomový reaktor v Polsku EWA.
- V hutích Varšava je proveden první odpich jakostní oceli.
- Provoz zahájila elektrárna na hnědém uhlí Konin.
- Provoz zahájila výalovna slabých plechů hutě V. I. Lenina.
- Provoz zahájila továrna na celulózu v Kostrzyni nad Odrrou.
- Cukrovary vyrábily milion tun cukru.
- V střetinské loděnici přistoupilo ke stavbě první lodi o výtlaku 10 000 — S/S „Janek Krasicki“. Můžeme říci, že se rozsypal roh hojnosti v našem národním hospodářství.

ROK 1959
(OSVĚTA)

- 26. července otevřel Władysław Gomułka první školu Tisiciletí v Czeladzi na Slezsku. Nyní už máme přes 700 škol, které byly postaveny po výzvě PSDS a usnesení OKFJN z listopadu 1958. Zlikvidovali jsme analphabetismus — smutně dědictví minulosti.
- Před válkou 10 procent dětí nedocházelo do školy, ve vesnicích 73 procent žáků navštěvovalo nejvýš štyřtřídku. Dnes všechny děti navštěvují školu, která se reorganizuje a přechází v osmiletku.
- Střední a odborné školy navštěvovalo pouze 13,5 procenta žáků, dnes 72,8 procenta.
- V předválečném dvaceti letech bylo vzděláni obdrželo asi 900 tisíc žáků a vysoké 83 tisíce studentů. V dvaceti letech lidového Polska střední školy absolvovalo 2 645 tisíc žáků a vysoké školy 327 tisíc studentů.

ROK 1960
(ZDRAVOTNICTVÍ)

- Začátkem tohoto roku jsme měli přes 150 tisíc nemocničních lůžek a počet lékařů překročil 38 tisíc, zatím co v roce 1938 jich bylo pouze 16 603.
- Dnes disponujeme 670 nemocnicemi, které mohou přijmout přes 137 tisíc pacientů, většina z nich pracuje na venkově, který před válkou téměř neznal lékařské péče.
- Před válkou žil Polák průměrně 49,8 let, dnes 67,8 let.
- Na 1 000 novorozenec jich umíralo 140, dnes 49.
- Na každý tisíc obyvatel připadá 10,7 lékaře, 19,3 osetrovatelek a 56,9 nemocničního lůžka. Před válkou 3,7 lékaře, 1,9 osetrovatelek a 20,1 lůžka.

ROK 1961
(START PĚTILETKY)

- Vystartovali jsme do nové pětiletky — plánu rozvoje Polska v letech 1961 — 1963. Připomeňme si minulé bilance a současně stav ve chvíli startu:
- Měli jsme 30 miliónů obyvatel, z nichž téměř 45% bydlelo ve městech.
 - Máme 233 měst po 10 tisících obyvatel, 41 měst přes 50 tisíc a 22 přes 100 tisíc.
 - Přes 4 milióny obyvatel bydlí v nových domech.
 - Průmyslová výroba je asi 4 krát větší než před válkou a 8 krát větší než v r. 1946.
 - Poslední léta přinesla skutečné zlepšení situace v zemědělství, do něhož širokou frontou zasáhla zemědělská technika a mechanizace. Soustavně se zvětšují řady kvalifikovaných odborníků.
 - Udržujeme diplomatické styky se 73 státy, hospodářské se 151, kulturní s více než 100 státy světa.

USŁUGI — REZERWĄ ZATRUDNIENIA

Jednym z węzlowych zagadnień społeczno-gospodarczych, wysuwających się na czoło jest konieczność przygotowania w latach 1966-1970 odpowiedniej ilości miejsc pracy dla około 1,5 mln młodzieży, która w tym okresie osiągnie wiek produkcyjny. Jest to bowiem okres tak zwanego wyżu demograficznego.

Obecnie szereg ludzi na wsi zapytuje, jak ten problem będzie rozwiązany? Jak na przykład rozumieć słowa zapisane w tezach na IV Zjazd Partii, że „liczba ludności zawodowo czynnej w gospodarce chłopskiej winna być utrzymana w zasadzie w skali całego kraju bez zmian”? Czy będą możliwości znalezienia pracy i zatrudnienia w zakładach przemysłowych w miastach dla tych, którzy nie będą mieli co robić na wsi?

Pytania te zadają ci, którzy swoją przyszłość wiążą z miastem, pytają jednak też młodzi ludzie, którzy chcą żyć i pracować na wsi.

Możnaby odpowiedzieć ogólnie, że kluczem do rozwiązania spraw postawionych w powyższych pytaniach są możliwości inwestycyjne państwa. Jednak taka ogólna odpowiedź, chociaż słuszna, nie wyjaśnia wszystkiego. Przygotowanie ponad 1,5 miliona miejsc pracy oznacza potrzebę wydatkowania setek miliardów złotych na dalszy rozwój przemysłu. A wydatkować można tyle na ile stać nasze państwo ludowe.

Postęp i rewolucja techniczna zachodzące w naszym kraju powodują wzrost kosztów każdego stanowiska pracy. Wiadomo, żeby człowiek mógł pracować trzeba wyposażyć go w narzędzia pracy, postawić nowe obiekty a w nich maszyny, stworzyć odpowiednie warunki socjalno-bytowe. To wszystko kosztuje. Ekonomiści wyliczyli, że nowe stanowisko pracy w nowoczesnej fabryce (a tylko o takiej można mówić w naszych czasach) kosztuje od kilkudziesięciu tysięcy złotych do kilku milionów, zależnie od tego jaka produkcja ma tam być wykonywana. Średni koszt stanowiska pracy w przemyśle wynosi 430 tys. złotych, tańsze

jest ono w budownictwie, ale za to droższe w przemyśle precyzyjnym.

Oczywiście, tezy IV Zjazdu zakładają wydatkowanie na dalszy rozwój przemysłu w latach 1966-1970 ponad 600 miliardów złotych, ale mimo tak ogromnego wysiłku nie będzie można dać wszystkim pracy w przemyśle. Dlatego też poszukuje się sposobów dodatkowego zatrudnienia bez nakładów inwestycyjnych lub też kosztem niewielkich nakładów. Czy są takie możliwości? Tezy odpowiedziały twierdząco.

Przede wszystkim wiele fabryk będzie rozwijać dalszą produkcję, wprowadzając nawet trzy zmiany. Jeżeli nawet trzeba będzie budować wiele nieszkań dla nowozatrudnionych, to i tak będzie to kosztować taniej, aniżeli nowa fabryka. Ponadto wzrost kultury i dochodów ludności wywołuje konieczność rozwijania różnego rodzaju usług, rzemiosła, chalupnictwa itp., gdzie znajdzie zatrudnienie dziesiątki tysięcy osób. Na tego rodzaju zatrudnienie i stanowiska pracy nie trzeba dużo środków, a z drugiej strony wpłynie to na poprawę usług ludności na wsi i w miastach. Część młodzieży zdolnej do pracy musi wyjeżdżać z przeludnionych rejonów kraju tam gdzie jest niedobór rąk do pracy, jak np. w woj. olędziańskim, zielonogórskim, głównie w rolnictwie. Tam napewno wzrośnie procent zawodowo-czynnych w rolnictwie.

Duże zapotrzebowanie na pracowników występuje i występuwać będzie w dziedzinie usług dla potrzeb wsi. Dotyczy to zwłaszcza mechanizacji rolnictwa, budownictwa wiejskiego, elektrowni i przemysłu. Wysłarczy tylko rozejrzej się na odcinku budownictwa wiejskiego. Średnie roczne nakłady na budownictwo zagrod chłopskich wynosić będą około 10 miliardów zł. A przecież ile to kłopotów mają chłopi ze znalezieniem odpowiedniego wykwalifikowanego majstra budowlanego. Odauważa się brak murarzy, zbrojarzy, zdunów, a nawet tradycyjnych cieśli. Zawsze jest tak, że czego jest mało, za to trzeba płacić drogo. Obecnie mamy zarejestrowanych ok. 40 tys. rze-

mieślników budowlanych na wsi, czyli jak raz tyle, ile mamy wiosek w Polsce. Oczywiście w liczbie tej znajdują się różne zawody rzemieślników budowlanych. Mała to liczba i nie zaspakaja potrzeb nawet w 35%. A inne zawody? Przecież zmienia się oblicze wsi polskiej. Telewizor, pralka elektryczna, radio, dziesiątki tysięcy motocykli to wyraz postępu i kultury. Ale te atrakty postępu też psują się i trzeba je remontować. Wieś będzie dysponować dziesiątkami tysięcy traktorów. Tylko same kółka rolnicze będą posiadać w 1970 r. ponad 140 tysięcy traktorów. Potrzebne są więc kwalifikowane kadry mechanizatorów. W latach 1966-1970 zostanie we wsiach wybudowanych 1200 filii POM i w każdej będzie trzeba zatrudnić przygotowanych zawodowo tokarzy, ślusarzy, i mechaników. Tylko na budownictwo wodociągów wiejskich przeznacza się ze środków państwowych 1,5 miliarda zł, za co przy dodatkowych nakładach z własnych środków ludności wiejskiej wybudowanych będzie ponad 1000 wodociągów. Potrzebni więc będą i tego typu specjalisci którzy znać się będą na obsłudze tych urządzeń.

Jeżeli więc wezmijmy do ręki ołówek i policyzm, dojdziemy do wniosku, że istnieją możliwości zapewnienia odpowiedniej i niezbędnnej ilości stanowisk pracy. Dobrze zorganizowane usługi dla ludności wiejskiej w ramach spółdzielczości „Samopomocy Chłopskiej“, kótek rolniczych, odpowiednio dostosowana cena za te usługi stwarza ogromne możliwości zatrudnienia młodzieży wiejskiej.

Dlatego to, tak ogromną wagę już obecnie przywiązuje się do szkolenia w różnych zawodach i w różnego typu szkołach, technicznych i zawodowych.

Właśnie tym uzasadnione jest stwierdzenie, że liczba ludności zawodowo czynnej w gospodarce chłopskiej będzie utrzymana w zasadzie w skali całego kraju bez zmian. Oczywiście zmieni się w skali kraju struktura zatrudnienia ludności na korzyść miast, ponieważ wzrastać będzie zatrudnienie w przemyśle o tyle, na ile wzrośnie potencjalny przemysłowy.

D. PERUN

Jak Orawa dluža i szeroka zapołoniły już harcerské ogniska. Akcja „Orawa 1964“ trwa. Orawskie wioski od Przywarców aż po Orawkę połączyl harcerski lańcuch przyjaźni. Przygotowania do té akcji trwaly blisko rok. W tym czasie przeprowadzono dokładne rozpoznanie potrzeb i zagadnień poszczególnych wiosek orawskich. Na tej podstawie opracowano program harcerské akcji „Orawa 1964“ obejmujący szeroki krąg zagadnień wspólnych całej Orawie, a także uwzględniający zróżnicowaną problematykę poszczególnych wsi.

Najogólniej formułując, celem akcji „Orawa — 1964“ jest wszechstronna aktywizacja tego terenu. Aktywizacja inicjatyw społecznych, rozbudzenie społecznej aktywności mieszkańców przez podejmowanie harcerských czynów społecznych i udział obozów w czynie Orawy na XX-lecie PRL. Przeszczepianie na ten teren ciekawych form pracy kulturalnej stosowanych w środowiskach skąd przybywa młodzież, możliwe wszelkostne zapoznanie się z folkorem Orawy.

Aktywizacja turystyczna regionu orawskiego to dalsze zagadnienie. Obejmie ono popularyzację turystycznych walorów Orawy w swoim środowisku oraz propagowanie na Orawie wśród ludności określonych grup zawodów związanych z turystyką i takich form handlu i upraw, które pozwolą stworzyć turystyczną bazę żywieniową.

Program całej akcji określany mianem „Szturm na wieś“ obejmuje takie problemy jak sprawy dziecka, organizacji wolnego czasu młodzieży i dorosłych, pro-

blemy pracy i zawodu oraz zagadnienia międzynarodowe. Ta kampania programowa wiąże działalność letnich obozów w jednolitą całość. Temu samemu celowi służą także wspólne dla

niku całej działalności obozowej prowadzonej razem z miejscowymi dziećmi i młodzieżą pozostawiać po sobie nowo zorganizowany zespół dziecięcy lub młodzieżowy (np. drużynę zuchową lub harcerską). Zespół taki będzie kontynuował pracę rozpoczętą przez obóz.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju działalności zespołu obóz harcerski powinien zabezpieczyć „bazę“ tej działalności. Może to być np. — w zależności od charakteru zespołu — urządzenie izby — świetlicy drużyny lub klubu młodzieżowego, urządzenie terenu gier i zabaw, założenie boiska sportowego, zdobycie terenu i założenie na nim działań doświadczalnych, założenie warsztatu naprawy sprzętu rolniczego, zorganizowanie fermy hodowlanej, stworzenie fachowej biblioteki wiedzy rolniczej, urządzenie skwerów, kwietników, popularyzacja upraw nowych odmian kwiatów itp.

Dalszym warunkiem pracy takiego zespołu jest przygotowanie i przeszkołenie odpowiednich miejscowych instruktorów, którzy ta pracę pokierują. Mogą to być „fachowcy“ od zajęć sportowych dysponujący podstawowymi umiejętnościami prowadzenia treningu, rozgrywek siatkówki, piłki ręcznej itp. W innym

wypadku potrzebny będzie „spec“ od spraw artystycznych lub technicznych itd.

Niemale znaczenie przywiązuje się do popularyzacji i ukazania miejscowemu społeczeństwu efektów społeczno-gospodarczych minionego XX-lecia, ukazanie na tej podstawie nowych perspektyw. Wspólne zajęcia i zabawy z miejscową młodzieżą i dziećmi pozwolą na wzajemne poznanie się, zbljenie i staną się wkładem w likwidację kompleksów wynikających z różnic między młodzieżą wiejską i miejską.

Omówione dotyczy złożenia Akcji prowadzić powinny do rozbudzenia zainteresowań, do wskazania możliwości zaspakajania ich potrzeb i ambicji poprzez pracę w różnych zespołach, samokształcenie, lekturę książek, rozwój form pracy kulturalnej.

Trzeba jeszcze podkreślić, że poza bieżącą działalnością w czasie trwania Akcji, każda z drużyn powinna wyjechać z obozu z planem działania na okres powokacyjny, uwzględnić w swej pracy dalszy kontakt z regionem obozowania na Orawie.

Realizacja tych bez wątpienia bogatych i wszechstronnych zamierzeń przyniesie niewątpliwe korzyści każdej z wiosek orawskich, będzie cennym wkładem harcerstwa w godne uczczenie XX-lecia Polski Ludowej. Przyniesie efekt tym wyraźniejszy im większy będzie udział i współpraca miejscowego społeczeństwa. Nie wątpimy że ludność orawska chętnie taką pojedynkę harcerską zew do czynu dla wspólnego dobra.

(jn.)

HARCERSKIE WICI NA ORAWIE

V Libyi niesť ani jednej stálej rieky ani potoka, jedine na severu jej brehy obmývajú vody Stredozemného mora. Obyvateľstvo je zoskupené hlavne v primorském nižnom pásme, ale krajina vrezuje sa hlubo do Sahary. Životné podmienky sú teda neobyčajne primitívne. Turecka nadvláda od 16. storočia a neskôr Talianov od 1912 roku, zanechala po sebe stredoveku zaostalosť a strašnú biedu. Čím ďalej do vnútrozemia tým je pustejšie. Niekoľko len môžeme stretnúť putujúce kmene kočovníckych Beduínov (40% obyvateľstva Libye), alebo kumecké karavány.

Libya je ústavnou monarchiou, praktický však absolutistický vládne kráľ Idris I. Počíta už viac ako 75 rokov a je vnukom zakladateľa radu Senussi, najrigoristickejších mohamedánov túžiacich po návrate k pôvodnej, prísnej

vlastne jednotné. Skladá sa z troch území, ktoré majú lokálnu autonómiu: sú to Tripolsko, Cyrenajka a Fezzán. Obýva ju okolo jedna a pol milión Arabov, hlavne Berberi.

K Stredozemnému moru sú tiež obrátené najväčšie mestá Libye. Jej hlavným mestom a zároveň Tripolska je Tripolis (okolo 170 tis. obyvateľov) ktorého jadrom sú Berberi. Bengázi (okolo 71 tis. obyv.) — hlavné mesto Cyrenajky a zároveň rezidencia kráľa Idrisa, je vlastou arabského ľudu pomenovaného Senussi — ktorý skoro nejestvuje v Tripolsku. V Cyrenajke nachádza sa tiež Tobruk — mesto slávne z druhej svetovej vojny. Tuna v bojoch z Nemcami preslavili sa polskí vojaci Samostatnej karpatskej brigády.

Cyrenajka siahá svojimi spomienkami starozitných čias, keď cez okolo

Posledne pripojil sa k nám aj americký kapitál. Cudzie spoločnosti kontroloujú dnes 1/3 krajiny. Len malé podniky spracovavajúce poľnohospodárske výrobky sú majetkom bohatých libyčanov.

Libya, jedna z najbiednejších krajín sveta mení sa naraz na naftovú veľ moc. Začalo sa, keď jedna z amerických spoločností, vo vzdialosti 150 km od pobrežia Stredozemného mora, objavila poklady naftovej ropy. Zanedlho sa ukázalo, že len Kuvejt môže sa porovaňať k bohatstvom ropy Libye. Popredné západné naftové spoločnosti započali trvajúce podnes preteky. 20 spoločností podeliili Libyu na vlastné rov podajné políčka. Nanutili nevýhodné pre Libyu ceny a delbu ziskov „na polovicu“.

Stroje, komíny, ropovody menia krajinu z mesiaca na mesiac. Tento rok

„MÁME PRÁVO NA UČENIE A PRÁCU“

Mala som dosť fažku mladosť. Po ukončení základnej školy nemohla som ísť do práce, lebo som bola príliš mladá. Ešte keď som chodila do školy čítala som veľ novín a časopisov o.i. „Przyjaciolku“ z ktorej som sa naučila základov strihu, pletenia svetrov a vyšívania. Pracovala som na gazdovstve, ale veľa toho som nenarobila, lebo som bola slabá. V lete som si vždy trošku privyrobila na zvieraní jahôd a hríbov.

Ked som skončila 16 rokov šla som do práce do mesta. Mala som strach či ma prijímú, ale podarilo sa to a ja som bola šťastná, že som si mohla zarobiť. Po polroku prišla som k rodičom a s radosťou som im ukazala, čo všetko som si mohla kúpiť za zarobené peniaze.

Potom som odcestovala na Znovužiskane územie do práce v lese. Bolo to v koszalskom vojvodstve. Pracovala som cez jeseň a zarábala som 2.500 zlých. Ked som došla prvú výplatu sama som neverila, že ja, dievča zárábam toľko ako muž. Navštívila som vojvodské mesto, prístavné mesta a bola som hrdá na to, čo mi poskytol Ludové Poľsko. Mohla som chodiť do školy, potom som dostala dobrú prácu, obyvatelia našej Oravy môžu sa vzdelať v rodnej slovenskej reči.

Neskôr bol v Zubrzcyc Dolnej kurz strihu a šitia. Učili nás tam šif dámske, pánske a detské šaty. O niečo neskôr bol zase v Jablonke kurz varenia, učili nás variť a pieciť. Vďaka za to Ludovému Poľsku, že máme právo na učenie a prácu.

K nám do Zubrzcyc urobili asfaltovú cestu po ktorej každodenne 5-krát premáva autobus. Okrem toho dedina bolo zelektrofikovaná. Teraz gazzdovia môžu používať rôzne poľnohospodárske stroje a ženičky v domácnostach elektrické pračky, žehličky, sporáky. V škole je aj televízor, ktorému sa veľmi tešia starší aj mladší obyvatelia dediny — môžeme teraz tráviť prijemné večery pri televízii.

Touto cestou vyslovujeme vďaku Cervenej Armáde, že nás osloboďila z nemeckého jarma a práve preto môžeme dnes oslavovať 20-výročie Ludového Poľska.

LUDWIKA MATONOG
Zubrzcyc Dolna

ROK 1962
(ZAHRANIČNÍ OBCHOD)

• Před válkou Poľsko vyváželo zemědělské výrobky a určité možnosti uhlí. Dnes je obrat naše zahraničního obchodu 7 krát vyšší. V 1962 roce jsme prodali, kromě jiného: obráběček kovů 1916 kusů, osobních a nákladních vagonů 5881 kusů, lodí 214, uhlí 17,3 mil. tun, cementu 1260 tisíc tun, masa a masných výrobků 171 tisíc tun, másla 27,5 tisíc tun, vaječ 1219 mil. kusů, cukru 723 tisíc tun, textilu 123,4 miliónu metrů, obuví 2277 tis. páru.

• Náš export stále vzrůstá: v roce 1949 jsme prodali zboží za 5 miliard zlých devizových a v 1962 za 14 miliard zlých devizových.

„STATISTIKA“

Casto čítame v novinách rôzne statistické údaje. Z príležitosti 20-výročia Ludového Poľska pokusím sa aj ja štatistický zachytiať zmenu, ktoré nastali v našej dedine:

Boli vybudované nasledujúce výjazdy budovy: sklad GS, škola, hasičská remíza OSP, budova v ktorej sa vykupuje dobytek, bol prebudovaný obchod.

Boli vybudovaných 40 obytných domov.

V našej dedine je 70 elektrických prác, 100 rádioprijímačov, 20 motoriek, 2 sejačky, 15 kosačiek, 4 stroje na vykopávanie zemiakov. Od osloboodenia mali sme 4 riehárov. Hasiči obdržali motopumpu.

Naša dedina bola zelektrofikovaná, obdržali sme športové ihrisko, pretek vody, výregulovali sme rieku, bola zavedená autobusová doprava.

V škole vyučovali v roku 1946 — 2 učitelia, 1964 — 6 učiteľov.

Mimo poľnohospodárstva pracuje 36 osôb.

Naša dedina bola oslobodená 26. januára 1945.

JÓZEF SURMA
Krempechy

LÍBYA

a úplnej čistote islamu. V súhlase s mohamedanskou tradíciou je ich dedičným náboženským vodiacom. Napriek tomu, že sám sa snaží o ortodoxný islam, neprekažalo mu to, aby za asi 20 mil. dolárov ročne odovzdal časť územia Libye početným americkým a anglickým vojenským základňam, ktoré nadobudli mimoriadny význam po strate základní v oblasti Suezského prieplavu.

Ak by sme Libvu umiestnili na mapu Európy, zaoberala by územie väčšie ako celá západná Európa (1.760 tis. km²). Ale len 2 percentá tejto obrovskej krajiny môže sa upravovať a chovať dobytok, čím sa zaobrá 80 percent obyvateľstva. Pestuje sa (zasadne pozdĺž pobrežia) kukurica, jačmeň, pšenica, datle, burské oriešky, pomaranče, mandle a tabak. V chove najväčší význam má pastierestvo oviec, tav a kôz, menšie: kráv, koní a oslov. Na pobreží rovninu sa tiež rybolov.

Ostatok krajiny je morom suchej piesočnatnej výšte a niekoľkými kamenistými pahorkami, kde teplota dosahuje 50°C v tieni, v noci však klesá na nulu. Na severe aspoň niekoľkokrát do roka prší, ale na Sahare vodu, ktorá je nad zlato, môže sa najsf jedine v studňach daleko od seba vzdialenosť oáz.

Spojené kráľovstvo Libye, ako sa oficiálne menuje táto krajina, nie je

1.200 rokov bola pod nadvládou Grécka. V protiklade s ňou, dedičstvo Tripolska je spojené s príchodom Fenicienov, ktorí na pobreží Libye založili svoje kolónie dávno pred Kartágom. Potom behom niekoľkých storočí vládol tuna Július Cézar. Rimania — na zrúboch Kartága budovali také mesta ako Sabratha alebo Leptis Magna, ktoré sú dnes jednimi z najkrajších na svete mest-ruín.

Najmenej známu zemou v Libyi je Fezzán so svojim najväčším mestom Sebha, ležiacim o niečo nižšie ako Tripolis. Dopravu medzi týmito hlavnými mestami zaobstarávajú len lietadlá. V celej Libyi je len 398 kilometrov železnice a okolo 4 tis. km automobilových ciest.

V oázach stratených uprostred púšte vysoké datlové palmy nielen dávajú tieň pred žiarou rozpaleného slnka, ale tiež skoro všetko čo je tuna potrebné k životu. Od stavebného materiálu na chaty, vlákno na odev a maty na spanie až po datle.

Trhy v oázach sú súčasne miestom obchadnej výmeny, ale cesta k nim nie je ľahká. Len lodí púšte — tava, radí si tuna. A ako sa tuna vraví „je treba ziesť sud piesku, než sa dôjde k oáze“. Desiatky dní putujú karavány po rozprálenom piesku a bez akehokoľvek tieňa, čo si vyžaduje veľké odolnosti organizmu. Cestu, vedúcu medzi piesočnatými dunami, nachádzajú nejakým šiestym zmyslom. Beda tomu, kto sa stráti v púšti. Jeho kostí zanedlho zasype barnavý piesok Sahary, ktorý nesie oslávený vietor púšte — gibli.

Po období vojnových počinán, kedy VIII. britská armáda a nemecko-talianský Afrika Korps naháňali sa na východ po púšti, Libyu obsadili anglické a francúzske vojska. Monarchia narodila sa 24. decembra 1951 rok. Napriek získaniu nezávislosti Libya neprestala byť hospodársky závislá a anglické vplyvy sú tuna veľmi silné.

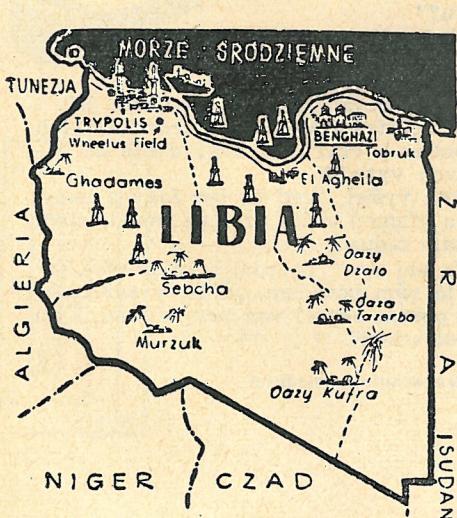
bude vyfažených 26 mln. ton nafty. Produkcia stále rastie. Rastú zisky spoločnosti. Len zisky kráľa Idrisa sú malé, tým viac že zo svojej časti zaviazal sa vybudovať cesty, ktoré budú využívať naftové spoločnosti. Z týchto ziskov je tiež vydržiavaná vláda, početný kráľovský dvor, policajný a vojenský aparát Idrisa I. Pre krajinu zostáva málo.

Nafta spolu s perspektívami rozvoja priniesla so sebou urýchlenie procesu stvárvania sa národnej buržoázie, inteligencie a proletariátu, pre ktorý monarchia stáva sa stredovekým prezitkom. Idris I. usiluje podopriť prehľadnú vládu a udržať krajinu v izolácii pomocou naftových monopolov a cudzích vojenských základní. Avšak takáto politika stáva sa stále ľahšia v krajine, do ktorej spoza medze prichádzajú udalosti v Alžírsku a v ktorom rastú Nasírovské vplyvy arabského národníctva, protikladné proimperialistickej politike kráľa.

Veľká časť spoločnosti stále viac domáha sa demokratických svobôd, poširovania činnosti politických strán a určenia ziskov plynúcich z naftovej rópy na hospodársky rozvoj a osvetu v krajine. Dostávajú duševné popretie z Kairy, ktorá nepriznává hľadí na priateľstvo Idrisa I. z USA a V. Britániu ako aj vojska týchto krajín stojace po boku Egypta.

Na tomto pozadí, po prvýkrát v dejinách Libye, došlo tento rok k väznejšiemu vytržnostiam ktoré zahrnuli Tripolis a neskôr rozšírili sa na ďalšie mestá. Boli brutálne utlmené líbyjskou políciou. Padli zabiti, väznice zaplnili sa zatknutými.

Napriek intenciam Idrisa problémy zneplatňujúce Libyu nie sú menšie. Stále väčšia časť obyvateľov živo pozoruje posledné udalosti, ktoré svedčia o tom, že Libya vchádza do obdobia čízených premen spoločenských a politických, ohrozujúcich feudálnu monarchiu Idrisa.

- 26. — 27. února probíhalo XII. plénum UV PZPR věnované investicím pro zemědělství.
- 4. — 6. července zasedalo XII. plénum UV PZPR, věnované otázkám ideologické práce.
- 8. srpna podepsalo Polsko Moskevskou dohodu o zákazu jaderných zkoušek v atmosféře, kosmickém prostoru a pod vodou.
- 12. října — XX let Polského lidového vojska.
- 7. listopadu obdržel Płock první ropu z ropovodu „Družba“.

ZBOŽNUJEM LUDOVU HUDBU

Dávno som sníval o kúpe rádia. Keď sused mal rádio na sluchátka, chodili sme k nemu a počúvali, ale nie rádia ale toho gazdu. Sedával pred nami a rozprával nám, čo je nového v Poľsku, na Slovensku a vo svete. Rádio som si kúpil až v roku 1961, lebo predtým som si stal dom. Dcéra mi pomohla a kúpil som také na batérie. Deti sa veľmi tešili, až vyskakovali od radosti. Pýtali sa mňa kto to tam tak rozpráva, keď ho ani nevidno. Nevedel som ani ja, až mi učiteľ povedal a vysvetlil čo to tam vraví. Dnes počúvam si poľnohospodárske rady a všeobecné prednášky. Hudbu a najmä ľudovú zbožňujem, no a samozrejme každý deň počúvam zprávy a predpoveď počasia.

Mám syna, ktorý skončil základnú školu a teraz má základné vzdelanie. Má dobrú prácu, nielen že sám si veľa vecí pokúpil, ale ešte aj mne pomáha. Veľa číta a žije už úplne inakšie ako ja voľakedy. Mňa to teší, že z biedy vysiel a raste na rozumného človeka. Tak isto aj dcéra išla do práce a teraz si dobre žije.

Keď u nás založili 7. tr. školu všetci sa veľmi tešili, lebo teraz deti môžu ukončiť školu u nás a predtým nemohli. Tri moje deti končia teraz tú školu a pôjdú ďalej bez tých starostí, ktoré som mal s najstarším synom.

Konečne vznikla sekcia dobrovoľného hasičského sboru. Voľakedy keď hrom udrel ľudia hasili alebo aj nie, lebo vraveli, je to trest boží. Teraz máme pumpu, okrem toho máme aj provizórnu klubovňu. Pomaly budeme mať aj uniformy a naši hasiči budú šikovne vypadat. Už nebudem veľmi hasiť požiar.

Koňko som sa len musel natrápiť keď som tymi kravami robil. Večne som musel odpracovať toho koňa. Toňko som sa staral, deti mi pomohli, až som si koňa kúpil. Teraz by som už chcel mať traktor, zdá sa mi, že ho aj kúpim, ale zatiaľ kôň mi veľa pomáha. Lebo môžem si sem tam vystrevať a zarobiť niekoľko grošov.

Ešte jedno som chcel, aby som mohol v lete mať u seba rekreatív. Pristavil som k domu jednu izbu a teraz vždy v lete dva mesiace mám u seba rekreatív. Aký som bol len rad, keď prvý ku mně prišli. Podľa toho čo som počul v rádiu a prečítal v rôznych pomôckach začal som chovať ovce.

Voľakedy dávno po vojne museli sme peši chodiť do Czarnego Dunajca. Teraz chodí autobus ku ktorému máme len 3 km a do Dunajca bolo 30 km. Keď je dobra cesta sadám na bicykel a ide sa. Taký bicykel je veľmi dobrá vec, kto to voľakedy počul, aby na dedine bol bicykel. Teraz už aj motorku mám.

A ešte celkom inač bude, keď budeme mať elektrický prúd. Kúpime si rôzne elektrické motory a nástroje, stroje a iné potrebné veci.

Plánujeme tiež založiť chov slepok a keď budem žiť urobím si vodovod, voda v dome musí predsa byť.

Veľmi sa časy zmenili, behom tých dvadsať rokov dostali sme mnohé veci, ktoré v meste už dávno sú, ale u nás neboli.

IGNAC JURASZEK
Lipnica Wielka

ROK 1964

- 15.VI—IV ZJAZD PZPR
- 22.VII—XX-LECIE POLSKI LUDOWEJ

Rozvoj chémie v Poľsku je úzko spojený s menom Wojciecha Świętosławského (1881), ktorý v dejinách výskumných vied vybíja sa na celo poľských vedcov. Świętosławski študoval na Kijevskej politechnike a zanedlho po obdržaní diplomu vypracoval radu zaujímavých problémov z oboru chémie. K popredným úspechom — tedy ešte mladého vedca — patrí vyvrátenie všeobecne uznané vedcami celého sveta chemickej teórie. Za túto prácu obdržal zvláštne vyznamenanie Inštitútu Mendeleyeva. Za ďalšiu prácu z oboru chémie, uverejnenú v roku 1917, Kijevská univerzita priznala mu ihneď titul doktora, obchádzajúc povinný stupienok magistra. Bola to udalosť bez precedensu v dejinách ruských vysokých škôl.

V svetovej vede Wojciech Świętosławski je známy aj z iných objavov a vynálezov. Zaobrájal sa chémiou, Świętosławski pociťoval nedostatok

POL'SKÍ VEDCI (4)**WOJCIECH ŚWIĘTOSŁAWSKI**

alebo nedokonalosť celej rady nástrojov, ktorých nepresnosť pováživo stávala dosiahnutie vytýčených výsledkov alebo znemožňovala ich príjatie pre nedostatok objektívnych kritérií. Práve preto vytvoril termochemický vzor a skonštruuoval prístroj — ebuliometer. Všetky návrhy v tomto obore boli uznané svetovou vedou, dokazom čoho je schválenie týchto Medzinárodnej chemickou úniou. Súčasne prevádzka radu prác z oboru termochémie, ktorých výsledky uve-

rejnil v rade monografií prekladaných do nemčiny, francúzštiny a angličtiny.

V období poslednej vojny W. Świętosławski bol v USA, nakoľko bol profesorom Pittsburgskej univerzity.

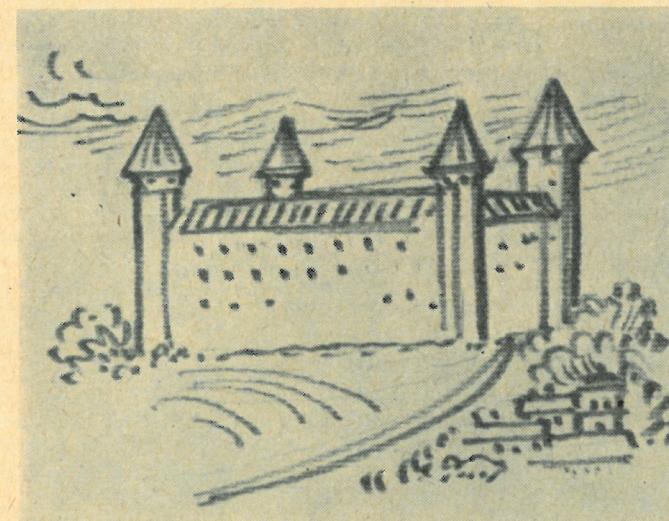
Roku 1946 vedec vrátil sa do vlasti. S pasiou, ktorá ho vyznačuje vychádzať početné kádre chemikov. Zaoberá významné miesto pri plánovaní smerov rozvoja veľkého organického priemyslu a rozvoja chémie v Poľsku. V priebehu svojej vedeckej práce v Poľsku, vedec rieši tiež radu dôležitých problémov z hľadiska hospodárstva. Výsledky rady jeho prác boli využité pri výrobe liekov (rôzne vitamíny, remifon atď.).

Wojciech Świętosławski je vicepredsedom Medzinárodnej chemickej únie, ako aj členom početných zahraničných akadémii a vedeckých spoločností.

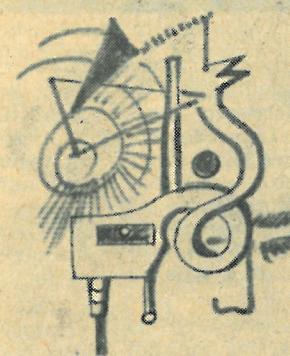
BOGUSŁAW WŁODARSKI

Interview bez slov

Hosťom našich „Szpilek“ bol šéfredaktor bratislavského „Roháča“ — známy karikaturista a kresliar — ANTON HOLLÝ. Interview pre „Život“, ktorý je interviewom bez slov začali sme od tradičnej otázky. Čo je nové v Bratislave? Spod rýchle črtajúcej po papieri ceruzky ukázal sa obrázok bratislavského hradu.

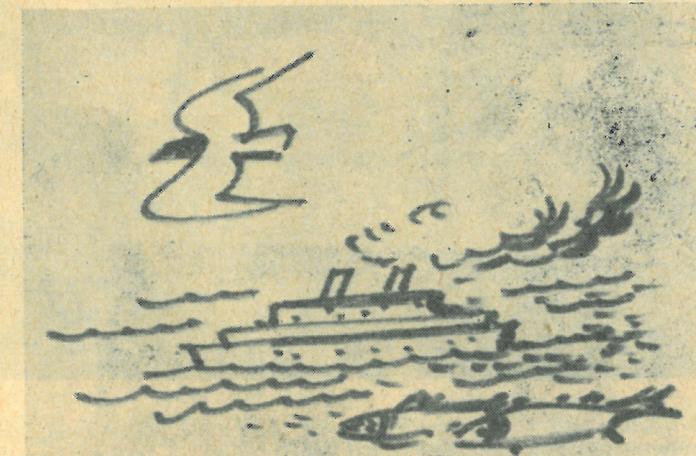
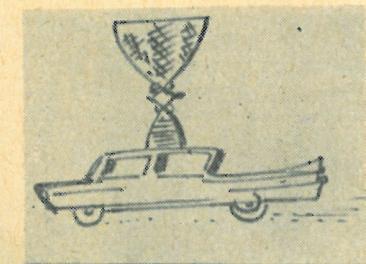

Tento hrad je dnes iný ako ho pamäťame. Je obnovený, má bašty a to je práve to nové v kreslenej odpovedi. Tuška karikaturistu ukazuje, že aj v tomto obore rozvíjajú sa nové smery. Klukaté, nepochopiteľné...

Meníme tému. Zaujímame sa, prečo prihádzajú do ČSSR tak masovo rakúscy turisti. Odpoveď je záhadna. Kališok na cadilacu môže hovoriť, že pre víno a môže tiež znamenať, že využívajú odial velia iných výrobkov, známych v cudzine z nápisu „Made in Czechoslovakia“.

Posledná otázka znie: čo nemáte v Československu? Samozrejme more.

— Poľské more? —
pýtame sa. Autor kŕví hlavou. Prosíme o podpis.

— Ďakujeme!

VALIBUK ALEBO LOMIDREVO**(POKRACOVANIE)**

„Nuž dobre, keď nechceš podobrotky, musíš po zlhotky; uvidíme sa, či ty skorej ustaneš držať, či ja bif?“

Naostatok, keď videl Laktibrada, že už inšte byf nemôže, vypustil brađu a Lomidrevo, ako to videl, vytiahol ju von a skryl do kapsy, pustil Laktibradu a povedal mu:

„Vidíš, ty blázon! Keby si hned bol urobil, ako som ti kázal, mohol si byf bez bitky.“

Laktibrada ako videl, že je už slobodný, vzal nohy na plecia a prášil odtiaľ preč, len sa tak za ním kúrilo a prosto naprostred tej lúky a tam jeden kameň podvihol a skapal. Ale si aj Lomidrevo dobre zachoval, kade Laktibrada prášil a ako ho videl naprostred lúky zmiznút, už mu viac nebolo treba.

Pozde večer prišli tí dva z hľadania domov. Naschvál sa tak opozdili, aby surovú kašu jest nemuseli.

„No, či ste vynašli tú dieru?“ privítal ich Lomidrevo.

„Vynašli sme nevoľu“, odpovedali títo.

„A ty či si uvaril tú kašu?“

„Uvaril, len podtej esf!“

„Ale var, nech sa ešte trocha dovarí a vychladne,“ povedal Miesiželeszo, a to len čo ho chceli dopichaf.

„A ved si ju“, vraj, „okošťujte, aká vám bude“. Koštujú tu kaša studená. Hned oni zbadali, čo je vo veci; škrello ich to, že oni majú bruchá obarené a Lomidrevo nie. Nepovedali nič, len pozerali jedno na druhô, ako čo by už rozumeli. A keď im Lomidrevo začal vyprávať, ako Laktibradu do škripca chytí a bradu ukazovať, aj že im

už netreba ani na krok ísf, že diera do pekla tu naprostred lúky, — tu sa ti tí ešte horšie naňho nahnevali, ale ani teraz mu to znať nedali.

*

Naráno šli hned naprostred lúky, odvalili skalu, diera sa ukázala a tu povstala medzi nimi otázka, že kto sa bude dnu spúšťať. Najväčšiu chut' ukazoval Miesiželeszo. Uviazal sa na ten povraz a spúšťali ho do hlbočiny. Ani ho na dobrých dvadsať siah ta dnu nespustili, už začal na ratu volať a ten povraz potrhlávať, aby ho von vytiahli. Vytiahli ho.

„No, čože tam, bratku?“

„Hja, čože by, tma ako na polnoc a zo všetkých strán záčali na mňa žaby skákať a hady sipeť, nuž som sa bál, že ma zožerú!“

„No, keď z teba nič“, povedal Valivrch, „pôjdem ja“. A hned sa dal ta dnu spúšťať. Sotva ho na jedno sto siah dnu spustili, už nemilobohu povraz potrhlávať, dobre ho nepretrhol. Nuž ho len von vytiahli.

„Jaj“, povedá, keď von vysiel, „ved čo len žaby a hady, to je nič! Ale smrad a plameň začal na mňa von búchať, tak som sa bál, že ma tam zadus!“

„Už viem, že je z vás ani pes!“ povedal Lomidrevo. „Teraz mňa spustíte. Ale to vám povedám, od diery ani krok! Tu budete vartovať; a povraz skorej von nevyfahujte, kým tri razy ním tuho nepotrasiem!“

(Pokračovanie nasleduje)

Z OSVETOVEJ PORADY V NOWOM TARGU

Dňa 20. mája t.r. konala sa v Nowom Targu v Okresnej knižnici porada knihovníkov Spiša a Oravy. Porady sa zúčastnili okrem vedúcich knižníc, vedúci Okresnej knižnice, vedúca odd. kultúry PPRN E. Kowalska a tajomník UV ČsKS B. Knapczyk.

V programe porady bolo prediskutovanie smerníc Ministerstva kultúry a umenia týkajúcich sa nákupe kníh v slovenčine, na ktoré Ministerstvo kultury a umenia určilo 40 tis. zl. pre obyvateľov slovenskej národnosti obývajúcich okr. Nowy Targ t.j. Spiš a Oravu, ako aj odovzdanie knižných zbierok nachadzajúcich sa pri mestských skupinách ČsKS obecným knihočinám. Týmto spôsobom uspokojo sa často hľadane hlad po slovenskej knihe na Spiši a Orave.

Pritomní knihovníci vyslovili uspokojenie s faktom, že ich knižné zbierky v slovenčine zanedlho zväčšia sa dobrými, súčasnými poziciami, ktoré starší a mladší čítatelia často hľadali.

B. Knapczyk v mene Spoločnosti vyjadril podakovenie Ministerstvu kultury a umenia a mestským činiteľom za starostlivosť o rozvoj slovenskej a českej kultúry v Ludovom Poštu, zároveň zaviazal sa odovzdať obecným knižniciam slovenské knižné zbierky nachadzajúce sa pri MS Spoločnosti.

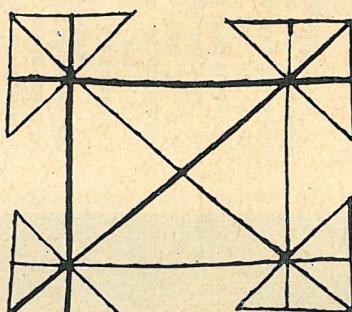
Účastníci porady rozhodli sa, že pred nákupom kníh v slovenskom jazyku je treba informovať sa v základných školach a strednej škole so slovenským vyučovacím jazykom, aby sa nezabudlo na nákup povinnej četby a kníh potrebných pre mládež. Vyberom kníh do okresných knižnič bola poverená trojčlenná skupina v složení: Šéfredaktor „Života“, vedúci Okresnej knižnice a tajomník UV ČsKS. Knihy v počte asi 200 sväzkov na jednu knižnicu budú dodané knižniciam v rámci oslav 20. výročia Ludového Poštu.

B. K.

HÁDANKY

TROCHA FANTÁZIE

Ani to tak nevydadá, ale keď sa pozriete pozorne na nás obrázok, zistite, že je na ňom niekoľko trojuholníkov. Viete uhádnuť (skôr ako začnete poriadne počítať) koľko?

ĽAHKÁ OTÁZKA

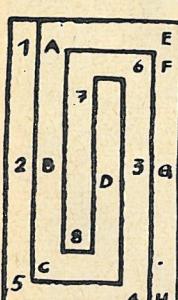
Niektoľko naše hádanky sú pre čitateľov, ktorí sa nechcú vzdať, pokiaľ nevyriešia aj najťažšiu, glad, iné pre takých čitateľov, ktorí neradi dlho rozmýšľajú nad hádankou. Táto je skôr pre túto druhu skupiny. Viera je dnes dvakrát tak stará ako jej mladšia sestra Jitka. O päť rokov bude Jitka len o tretinu mladšia ako Viera. Koľko rokov majú dnes?

Rozlúštenia zasielajte na adresu redakcie do dňa 15. júla t.r. Čakajú Vás knižné odmeny.

ROZLÚŠTENIE HÁDANIEK Z ČÍSLA 6/64:

obrazok na kúsky

Písmena k sebe. Naši čitateľia prišli na niekoľko spôsobov riešenia, ktoré sú vcelku správne. Najkrajšie je toto.

Odmeny vyslovili: A. KOWALSKA — W-WA, E. BACHLEDOWE — KRAKÓW, Z. JANÁČEK — LÓDŹ.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

CO MOŽE BYŤ PRZYCZYNA BIEGUNKI JAGNIĘT? — pyta ob. J. M. z Podwilka.

Otož biegunka jagniat jest choroba zaraziwa o bardzo ostrym przebiegu i występująca w pierwszych dniach życia. Jest ona przyczyną dużej śmiertelności. Zakażenie następuje albo przez przewód pokarmowy, albo przez pepowinę. Przezbiębienie, wilgotne owczarnie, zła karma itp. powodują użadliwianie się bakterii, które przenikają z jelit do krwi, efektem czego jest biegunka. Zachorowują jagnięta jedno lub dwudniowe, rzadziej pieciocłodniowe. Zwierzęta tracą ochotę do ssania, dużą lezą. Po 12 godzinach występuje biegunka, kał jest płynny, pianisty, zawiera mleko lub częściej krew. Temperatura ciała pocztkowo podnosi się lecz szybko spada ponizej normalnej. Występuje silne osłabienie. Jagnięta giną zazwyczaj w charakterystycznej

postawie z głową między nogami. Choroba trwa jeden do dwóch dni. Pozostałe przy życiu sztuki po przebyciu choroby wykazują długotrwałe choractwo i stają się podatne na inne choroby, tak że nie nadają się do hodowli. Choroba może być opanowana tylko wtedy, gdy wcześniej zastosowano leczenie. Stosuje się specjalną surowicę, lub wstrzykiwanie krwi matek. Oprócz tego podaje się środki czyszczące jak olej rycynowy, sulfanilamidy. Przy pierwszych objawach choroby, chorą jagnięta należy oddzielić od zdrowych i dobrze żywici. W owczarni należy zmienić sciolkę i utrzymywać czystość.

POD JAKIE ROŚLINY, W JAKI SPOSÓB I W JAKICH ILIOŚCIACH MOŻNA STOSOWAĆ WODĘ AMONIAKALNĄ I GDZIE MOŻNA JĄ NABYĆ?

Woda amoniakalna jest najtańszym nawozem azotowym, gdyż kilogram czystego składnika w niej kosztuje 4,39 zł., w azotniku zaś 8,00 zł., w salteraku 8,75 zł. Można ją stosować pod wszystkie rośliny, zwłaszcza pod okopowe (buraki, ziemniaki), pastewne (kukurydza, słonecznik), oraz przy nawożeniu rzepaku, zbożów jarowych i warzyw.

Woda amoniakalna jest raczej nawozem przedsiwnym, jednak można ją użyć także do nawożenia ogólnego. Przy takim nawożeniu stosujemy ją tylko przy roślinach uprawianych w szerokich rzędach, żeby przy wprowadzaniu jej do gleby nie uszkadzać roślin.

Pod rośliny okopowe i pastewne dawkę wody amoniakalnej powinna wynosić 300-400 kg/ha. Zwykle stosujemy ją w dwóch dawkach: $\frac{2}{3}$ przedsiwnie i $\frac{1}{3}$ międzyrzędowo. Pod zboża jare dawka wody amoniakalnej wynosi 150-200 kg/ha, dla rzepaku

uprawianego na oborniku 300-500 kg/ha, dla rzepaku uprawianego bez obornika potrzebna jest dawka większa 500-700 kg/ha.

Wodę amoniakalną wprowadzamy do gleby koniecznie na głębokość 8-12 cm, ponieważ azot w niej zawarty występuje w formie amoniu, który na wolnym powietrzu szybko się ulatnia. Robimy to przy pomocy rozlewaczy.

W sklepach detalicznych można wodę amoniakalną nabyć w Gminnych Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" i w Państwowych Ośrodkach Maszynowych, przy których są zorganizowane punkty usługowe.

Cena detaliczna 1 q wody amoniakalnej 20,5% wynosi 90 zł., wody amoniakalnej 18% wynosi 80 zł.

OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

Ob. J. S. — Łódź — zapytuje na czym polega obowiązek alimentacyjny i kto ma prawo domagać się alimentów, kto zaś jest zobowiązany do ich dostarczania?

Kwestie powyższe są uregulowane w przepisach Kodeksu Rodzinnego, które stanowią, że obowiązek alimentacyjny wynika z pokrewieństwa i obejmuje dostarczanie środków utrzymania, a gdy zachodzi tego potrzeba także środków wychowania. Obowiązek powyższy istnieje tylko między krewnymi w linii prostej (syn — ojciec — dziadek) i między rodzeństwem. Obowiązek ten obciąża w pierwszym rzędzie tzw.

wstępnych, syn w stosunku do ojca lub matki, w dalszym — zstępnych (rodzice lub dziadkowie w stosunku do syna lub wnuka), a w końcu rodzeństwo. Np. jeżeli osobę uprawnioną do alimentacji jest osoba X, która ma dorosłego syna i rodziców, to zobowiązany do alimentacji będzie w pierwszym rzędzie syn; gdy ma ona rodziców i rodzeństwo to zobowiązani do alimentacji w stosunku do rodziców, a do-

MOTYLICA GROZNA CHOROBA

Ob. K. Z. z Podczerwonego u swoego ciecia zauważał od pewnego czasu chudnięcie i jakieś zgubienia na powiechach, mostku i pod brzuchem. Poza tym ciecie ma na zmianę biegunkę i zaparcia. Stan ten niepokoi ob. K.Z., gdyż utrata wagę jest coraz większa.

Przyczyna tych objawów może być innymi, może być pasożyty zwane MOTYLICĄ. Zarażenie motylicą wiąże się zazwyczaj z jej obecnością w paszy łakowej i stąd też w niektórych okolicach pojawia się rokrocznie. Zwierzęta zakażają się motylicą przez zjedzenie tzw. cyst przytwierdzonych do roślin wodnych, traw itp. Może mieć miejsce nawet fakt zakażenia plodu przed porodem wewnątrz macicy. U płodów spotyka się motylicę w przewodach żołądowych. Ciecia często masowo giną z powodu motylicy. Na-

czelnymi objawami przy motylicy są chudnięcie, obrzęki w okolicy powiek, na klatce piersiowej i na brzuchu. Biegunka utrata apetytu, zaparcia i skoki temperatury to dalsze objawy. Leczenie musi zastosować lekarz, gdyż środki są bardzo trujące. W leczeniu stosuje się szeszochlorek etanu, wyciągi z paproci samcej.

Ob. H. J. z Zakopanego — odpowiadam, że u prosiat spotyka się szereg schorzeń, wywołanych przez pasożyty przewodów pokarmowego. Do takich m.in. należą:

glistnicę, węgorzoryczę i kolegtowczycę — występujące w jelitach cienkich prosiątkach, Trichofelaufa lub włosówka świńska bytująca w jelitie ślimpym oraz Hyostrongyloza — nicienie pasożytyjące w żołądku.

Dr H. MĄCZKA

krotnego rozstraszewania, zgrabiania w waly, kopienia).

W JAKI SPOSÓB MOŻNA CHRONIĆ ZIEMNIAKI PRZED STONKĄ ZIEMNIACKĄ? CZY JEST ONA RZECZYWIŚCIE NAJGROZNIJSZYM SZKODNIKIEM ZIEMNIAKÓW?

Stonka ziemniaczana została uznana za najgroźniejszy ze szkodników ziemniaków, gdyż może wyrazić takie szkody, które powodują obniżenie plonu nawet do 30%. Stonka się szybko rozmnaża i jest bardzo żarłoczna. Potomstwo 20 par stonki może niszczyć 1 ha ziemniaków. Ogniska stonki niszczy się opylaniem lub opisywaniem.

Ze środków opylowych stosowany jest AZOTOX 5%, DITOX pylisy i TRITOX pylisy. Są to proszki barwy białej lub jasnoszarej, działające jako trucizny kontaktowe. Preparaty są szkodliwe dla ludzi i zwierząt.

Ze środków opryskowych stosujemy AZOTOX PŁYNNY 25%, AZOTOKX PŁYNNY 33% oraz TRITOX PŁYNNY 30%. Są to klarowne cieczce o charakterystycznym zapachu, tworzące z wodą białe emulsje.

inż. M. SZWEDO

świadczenie alimentacyjne jeżeli są one połączone z nadmiernym uszczerbkiem dla niego lub dla najbliższej rodziny. Przepisy powyższe oczywiście ustalają ogólne zasady i granice alimentacji. W przypadkach spornych rozstrzyga o obowiązku alimentacyjnym i jego wysokości właściwy Sąd Powiatowy. Uprawnienia do alimentacji otoczył ustawodawca Polski Ludowej szczególną ochroną, bowiem ziołowe uchylanie się od wypełniania obowiązku alimentarnego jest w niektórych przypadkach zagrożone nawet sankcją karnej, z art. 201 Kodeksu Karnego, przewidującą karę więzienia lub aresztu do lat 3.

Mgr W. FERFET

kusky, które na pomóznej dosce rozwalają się na hrubku 3 mm a z oboch stron opieczętowane na čistej horúcej plátni a tak podávame k čaju.

KAPUSTNÉ FLIAČKY

Rozpočet pre 4 osoby: 30 dkg mûky, 1 vajce, voda, sol, 60 dkg kapusty, 4 dkg masti, 2 dkg klobásy alebo slaniny, 1 vajce, sol, 2 dl smotany, 1 bielok.

Kapustu pokrójmy a uvarime w slanej vode. Dusíme s pokrájanou slaninou alebo klobásou. Po vychladnutí priemisame jedno vajce, sladkú smotanu a ušľahaný tuhý sneh.

Hmota sa naleje do formy

dobre vymastenej maslom a zapeká sa 3/4 hodiny. Môže sa podávať s paradajkovou omáčkou.

To, čo chceme pripomienúť začalo sa pred dvadsať a niekoľkými rokmi.

Udalosti tých dní sú už historiou a poznáme ich pod všeobecným pojmenovaním — partizánske hnutie.

Hitlerovskí okupanti počiatocne ne-správne hodnotili sily a možnosti nášho národa. Guvernérov GG Hans Frank takto písal vo svojom denníku: (...) Aký význam malo by ešte hnútie odporu a dokonca spoločné vystúpenie drobných organizácií polských Maćkov proti gigantovi, ktorý vlastne obrovskému teritóriu... „ Ale istý deň oveľa neškôr označil: (...) Dnes vojak na fronte je bezpečnejší ako administráčny úradník v Generálnej gubernii.“ A na schodzí 16. februára 1944 ten istý Frank hovoril zase takto: (...) Toto všetko nemôže byť dôvodom, aby sme podceňovali bandy (vravel o partizánskych oddieloch), ktoré veľmi väzne ohrozujú bezpečnosť krajinu, našé zásobovanie, výrobu zbrane, produkciu dreva.“

Takto polské Maćki, „zaliezli pod kožu“ okupantom a v Lubelskom vojvodstve uvili kolíska partizánskeho hnútie. Navštívili sime miesto najväčšej partizánskej bitky v Janowských lesoch, boli sime na Porytowych Wzgórzach, w Lipie, Modliborzy- each, Zaklikowie, Łaziku. Väzde na týchto miestach plýnie dnes normálny život, tak ako v celom Poľsku. Preto ovzdušie tých partizánskych dní môžu nam príblížiť len spomienky účastníkov partizánskeho hnútie. Práve z týchto spomienok zložila autorka knihy „Zašumeli vŕby“ Stanislava Sowińska „Barbara“, krásne poviedky. Vybrali sime malé fragmenty spomienok z po-čiatkov v lesných dní.

POČIATKY LESNÝCH DNI

ROZPRAVA GENERAL WACŁAW CZYZEWSKI PS. „IM“

Ked sa úplne skončili vojnové záky, na území lubelského vojvodstva začala vlastnú nemecká administrácia. Žandári spoju s „granatovou“ policiou, ktorá verne službu nemeckým okupantom, započali masové zberanie zbraň. Čele rodiny boli zalykané na základe podozrení, že zbraň nedovali, že ju sklovali...

Záčali represie. Mnohí ľudia museli sa skrývať. Ti, ktorí nesťačili, boli zastreleni. Pred smrťou ich mučili. Tak bolo s tromi chlapcami: Sudukom, Stecom a Szymezkom. Vedeli, kde po bitke schovali zbraň. Iste museli sa tým dočkať pred niekym nepovoleným. Udal ich Nemcom, všetci traja boli zatknuti. Napriek mučeniu nie neprezradili, beruť so sebou tajomstvo do hromu. Na stopu tohto tajomstva nahodou prišiel istý chlapec — Edward Suchora.

SPOMINA EDWARD SUCHORA PS. „ISKRA“

Istú nedelu v jesenní šiel som s Boleslavom Surtem a Julianom Skrypkom z Polotoka — všetci sme mali okolo sesína rokometre na sever od Policiny. Pravé týmto smerom po boji utekali jednotky polského vojska. Ostre lesné rastliny a studená dážďová rosa velmi ubližovali našim bosým noham. Ďalek kvapky vody padajúce zo stromov premočili naše šaty. Prebehaliace okolo nás divoká svína spolu s miadymi pohria nás z miesta. Vyskočil som, chcel som sa dostať na lesnú cestu a naraz pocitil som pod nohami niečo tvrdé. Začal som rozhrabávať zablatené lísy. Pod nimi boli schované pušky...

Rozhodli sme sa: len keď počujeme o organizácii, ktorá bojuje s okupantom, prihášame sa k nej. Odovzdáme jej zbraň, ktorá nás našla, odovzdáme k jej službám celú energiu našich šestnásťich rokov.

ROZPRAVA STANISLAV SZOT PS. „KOT“

Prišiel jún 1941 roku. Hukot z východného frontu našiel v našich srdciach hlasné ozveny. Cítili sme, že prichádza chvíľa, v ktorej sa rozhodne naša osud. Získame slobodu, alebo zostaneme večne vo fašistickom otvete? Vermei vrznení očakávali sme na to čo prichádzalo. Prvý salvy del, výbuchy bomby, boli ako by padetom k energetickej činnosti, dalo sa výborne vyučiť, že obyvatelia sú hotoví pomstiť sa okupantom za krivdy, ktoré im urobili.

DALEJ ROZPRAVA „IM“ — GENERAL WACŁAW CZYZEWSKI

Ktožko poznal na okolo ako dobrého zverleka a pokojného, statčeného človeka. Rád si vypí, bol zadobre s policiou, s fararom a so všetkými možnými úradníkmi. A už najviac si ho väzili bohatí sedlaci, ktorí často liečili dobytok...

— Vašou úlohou — tvrdil — bolo by, zatiaľ príjemne do organizácie Rudí a udžovať ich v neustalej pohotovosti na vykonávanie istých úloh, ktoré udá veliteľstvo.

So zbraňou v ruke budeme vystupovať proti Nemcom len vtedy, keď pride rokaz zhora. Zatiaľ je treba stať sa zbraňou v dohotovosti, taký je rokaz veliteľstva.

Na druhý deň šiel som k Alexandrovi Szymańskemu a porozprával som mu o návrhu. Ale vedel už, že taká organizácia existuje, poznal dokonca niektorých jej príslušníkov. Poznal aj jej pomenovanie — ZWZ. Zdialivo a podrobne mi vysvetľoval, že veliteľstvu ZWZ záleží nie tak na tom, aby nás mali vo svojich radoch, ako na tom, aby si nás podriadili, nakoľko sa obávajú vzniku robotnícko-sedliackej organizácie.

DALEJ ROZPRAVA „KOT“ — STANISLAV SZOT

„Ali“ zoskupil okolo seba dosť početnú skupinku osôb.

Po niekoľkých poradách založili sme organizáciu. Pomenovali sme ju Robotnícko-Chiopskú Organizačiu Bojovú, v skratke RCHOB.

Naša organizácia napísala výzvu, ktorá vzývala do boja s okupantom a vydávala tiež noviny redigované „Alim“. Vychádzali raz do mesiaca, ale vo veľmi malom náklade. Nemali sme piaci stroj, ornament, papier.

SPOMINA KAZIMIERZ SIDOR PS. „KAZIK“

Naše organizácia napísala výzvu, ktorá vzývala do boja s okupantom a vydávala tiež noviny redigované „Alim“. Vychádzali raz do mesiaca, ale vo veľmi malom náklade. Nemali sme piaci stroj, ornament, papier.

Partizáni AL vchádzajú do Lubina. Zrava: vedite II. obvodu, plk. Grzegorz Korczyński — „Grzegorz“.

SPOMINA WŁADYSLAW PALEN PS. „STARÝ“

Pred niekoľkými desiatkami rokov mnohí sedliaci z Rudki zúčastnili sa Januárového povstania. Uprostred hustého lesa, len pol hodiny cesty od Rudki, na malej čisťanke zarasínateľnej obdľívnikov pahorek po dnes je viditeľne obdľívnikov pahorek zarasínateľnej pažitón. Je to hrob povstalcov, ktorí zahynuli v kýchco stranach. Je tam pochovaný aj môj dedo. Žil v tom istom domčeku pokrytom plechom, v ktorom som ja sám príšiel na svet a v tomto domčeku býval spolu s mojimi rodičmi a početnými súrodencami...

Istú aprílovú noc, keď hľubane vývábeňné neobvykly skoryň tento rok tepion a mazdieli sme sa na mohile povstalcov. Tuna rozhodli sme sa povolať k životu bojovú organizáciu pod názvom „Bojova Organizácia Ludowa“ — v skrátku BOL. Prisahali sme vernosť našej organizácii a neprísný boj s fašistickým okupantom.

DALEJ VRÁVI STANISLAV SZOT PS. „KOT“

Začiatkom januara 1942 roku dozvedeli sme sa, že vznikla organizácia pod názvom Polska Partia Robotnika s vedením vo Varšave. Táto zpráva vytvárala medzi nami radosť a nadšenie...

Po niekoľkých dňoch „Ali“ výcestoval do Varšavy a výhľadal Rudí z PPR. Ale stretnutie volia ho úplne nepresvedčilo o správnosti programu strany. Preto v ponovenaní vrávi sa len o robotníkoch a nie o sedlaciach?

Tak sa stalo, že v istom číse novin „Za- slobodne a nezávislé Poľsko“, ktoré vydával ZWZ bol uverejnený obštrvny článok ohavarajúci PPR. Toto bolo pre nas najpre svedčivejším argumentom, poukazovalo na to, že PPR je práve tou stranou, ktorú potrebujeme. Rozhodli sme sa, že RCHOB

prihli sa k nej.

Ked „Ali“ prečítal tento článok, opäťovne cestoval do organizačie Rudí a udžoval ich v neustalej pohotovosti na vykonávanie istých úloh, ktoré udá veliteľstvo.

VEČER KOLEGA VYVOLAL MŇA Z CHALUPY. PRI- ZNAĽ SA MI; ŽE UŽ ISTY ČAS MŇA POZORUJE A ŽE MŇA SPOJENIE S RUDMI, KTORÝCH HĽADAM. NAD- VIAZAL SA MEDZI NAMI ÚPRIMNÝ ROZHOVOR.

— JE TREBA ODVOZDAŤ IM ZBRAŇ, KTORÚ SME
NAŠLI V LESE.

Priateľ sa zasmial.

— Nemusíš sa trápiť, dávno som už na to

prisiahla sas jednotka GL z de-

diny Stróza.

Odo dnes ste členmi Polskej Partii Ro-

botnicej a jej ozbrojeného ramena, Gwardie Ludowej.

DALEJ SPOMINA EDWARD SUCHORA PS. „ISKRA“

Z dediny Potok Stany príšla k nám zpráva, že cez dedinu po prvýkrát oficiálne prešli komunisti.

Myslienka na to, aby nadviazaf s nimi spojenie, nedávala mi pokoj. Fodozrieval som môjho priateľa s ktorým som volakedy pri zberaní hľibov v lese našiel zbraň, že vie ovela viac ako ja o organizácii, ale že nechce mi povedať...

Uvažoval som o tom, ako si získat jeho doveru. Pomohla mi náhoda. Pracoval som vtedy pri železničnej trati. Istý deň, keď som sa vrátil z práce, potkol som sa o ležiace pri polnej ceste káble telegrafického spojenia. Mal som pri sebe železnú lopatku. Poobzeral som sa okolo — nebolo vidno nikoho. Bez rozmyšľania prefal som kábel.

O niekoľko hodín obyvateľa okolitých dedík mi mohli pozorovať vojákov-spoliarov, ktorí hľadali poškodené miesto. Ako som bol len hrđa a spokojný, že svojim malým skutkom narobil som fašistom toroko starostl...

DALEJ ROZPRAVA STANISLAV SZOT PS. „KOT“

Nielen RCHOB a BOL v lubelskom vojvodstve príčlenili sa k nedavno vzniknej PPR a GL, činiac ako by jej jadro. Začali do nej vstupovať Rudí z iných organizácií — predovšetkým z Batálionov Chiopských a Stromicťa Ludowego.

Vstupovali po jednom alebo v skupinách.

GEN. GRZEGORZ KORCZYŃSKI
ROZPRAVA

Ešte ten istý deň nadviazali sme spojne s Pawłom Dąbkem, vtedajším šefom štábū Lubelskej oblasti. Po dvoch dňoch pobytu v Lubline dosť sme do Krasníka a nadviazali sme tam spojenie so Szotom. Potom siel som do Rzeczyce. V tejto malej dedinke zoznámil som sa s Rudními udatnými a hrdinskými skutočnými vlastencami...

Ešte ten istý deň konala sa prvá konspičná schôdka. Rozhodol som sa ihneď začať organizovať partizánskej jednotky.

Po niekoľkých dňoch mal som až štyroch

prihli sa k nej.

Ked „Ali“ prečítal tento článok, opäťovne cestoval do organizačie Rudí a udžoval ich v neustalej pohotovosti na vykonávanie istých úloh, ktoré udá veliteľstvo.

Štúria Rudí a ja ako veliteľ to bola prvá

regulárna jednotka Gwardie Ludowej v Južnej časti lubelského vojvodstva. Neskor, keď jednotka sa zváčšila, pomenovali sme ju menom Tadeusza Kościuszka.

